

Turvassa 2021

Kansalaisturvallisuus Suomessa

Sanna Kailaheimo-Lönnqvist & Tuula Kekki

TURVASSA 2021

Kansalaisturvallisuus Suomessa

SPEK tutkii on julkaisusarja, jossa julkaistaan SPEKin omia tutkimus- ja selvityshankkeita. Julkaisut ovat saatavilla osoitteesta spek.fi/vaikuttaminen/tutkimukset/julkaisut/

Kannen kuva

T. Miettinen / Shutterstock.com

Kansien suunnittelu ja ulkoasu

Johanna Kuittinen, SPEK

Taitto

Leena Huhmarniemi, SPEK

Turvassa 2021 Kansalaisturvallisuus Suomessa

ISBN 978-951-797- (pdf)

ISSN 2242-1653 (pdf)

Helsinki 2021

Julkaisija

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK

Ratamestarinkatu 11, 00520 Helsinki

Puhelin (09) 476 112, spekinfo@spek.fi

www.spek.fi

Sisällys

Tiivistelmä	5
Presentationsblad	7
Description sheet	9
Abstract	9
1. Johdanto	11
3. Tutkimuskysymykset, aineisto ja menetelmät	17
3.1. Tutkimuskysymykset	17
3.2. Aineisto ja menetelmät	17
4. Tulokset	21
4.1 Arjen ja asuinalueen turvallisuus	21
4.2 Median merkitys turvallisuuden tunteelle	27
4.3. Yhteiskunnan turvallisuus ja luottamus instituutioihin	29
4.4. Luottamus toisia ihmisiä kohtaan sekä tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu	33
4.5. Valtion ja eduskunnan rooli ja mahdollisuudet turvallisuuden takaajana ..	37
4.6. Palveluiden saatavuus sekä erilaisten viranomaistahojen sekä verkostojen yhteys turvallisuuden tunteeseen	39
4.7. Erillisanalyysi: Asenne vai sosioekonomiset tekijät?	42
5. Yhteenveto ja johtopäätökset	47
Lähteet	53
Liite 1: Kyselylomake	59
Liite 2: Kyselyn vastaajien taustatiedot	66
Liite 3: Erillisanalyysin taulukot	69

Kuvailulehti

Julkaisija	Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö	1.9.2021	
Tekijät	Sanna Kailaheimo-Lönnqvist & Tuula Kekki		
Julkaisun nimi	Turvassa 2021. Kansalaisturvallisuus Suomessa		
Julkaisusarjan nimi ja numero	SPEK tutkii 25		
ISBN PDF	978-951-797-709-8	ISSN PDF	2242-1653
URN-osoite			
Sivumäärä	71	Kieli	FI
Asiasanat	turvallisuus, uhat, luottamus, yhdenvertaisuus		
Kustantaja	Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö		
Julkaisun myynti/ jakaja	Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö		

Tiivistelmä

Lähes kaikki vastaajat (96 %) kokivat henkilökohtaisen turvallisuutensa hyväksi. Valtaosa koki, että Suomi on turvallinen maa (89 %) ja että lasten on turvallista liikkua vastaajan asuinalueella ilman aikuisten valvontaa (81 %). Toisaalta erilaiset tekijät aiheuttivat vastaajissa enemmän turvattomuuden tunnetta vuonna 2021 verrattuna aikaisempiin vuosiin. Koronaviruspandemia näkyy siinä, että tietoisuus tartuntataudeista on kasvanut merkittävästi, sillä tänä vuonna 67 prosenttia vastaajista arvioi, että vakava tartuntatauti-pidemia tai -pandemia on todennäköinen Suomessa seuraavan kolmen vuoden aikana, kun vuonna 2019 vastaava luku oli vain 12 prosenttia.

Luotto valtamedioiden tietojen oikeellisuuteen ja luotettavuuteen on kasvanut vuonna 2021. Vastaajat olivat myös skeptisempiä sosiaalista mediaa kohtaan, sillä usko sosiaalisen median harhaanjohtavan tiedon määrään on

kasvanut ja toisaalta kokemus sosiaalisen median roolista monipuolisemman tiedon levittäjänä on pysynyt samalla tasolla.

Turvallisuuden tunteessa, luottamuksessa ja uhkien kokemisessa oli eroja sosioekonomisten ja demografisten tekijöiden mukaan. Haavoittuvassa asemassa olevat, toimeentulon kanssa vaikeuksia kokevat ja peruskoulunkäyneet vastaajat olivat yleisesti ottaen muita enemmän huolissaan erilaisista tekijöistä. Eriarvoisuuden tiedostamisesta kertoo myös se, että noin 70 prosenttia vastaajista koki, että alueiden eriarvoistuminen Suomessa on kasvava ongelma.

Nähtäväksi jää, miten ihmisten turvallisuuden tunne ja kokemus erilaisten uhkien todennäköisyydestä kehittyy, kun koronaviruspandemiasta on kulu-
nut aikaa ja arki palannut yhä kohti normaalimpaa. Jos eroja turvallisuuden kokemisessa ja luottamuksessa halutaan parantaa, tulisi päättäjien keskittyä erityisesti heikoimmassa asemassa olevien ihmisten aseman parantamiseen ja näin eriarvoisuuden vähentämiseen.

Presentationblad

Utgivare	Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland	1.9.2021	
Författare	Sanna Kailaheimo-Lönnqvist & Tuula Kekki		
Publikationens titel	Turvassa 2021. Medborgarsäkerhet i Finland – Safety 2021. Civil Security in Finland		
Publikationsseriens namn och nummer	SPEK tutkii 25		
ISBN PDF	978-951-797-709-8	ISSN PDF	2242-1653
URN-adress			
Sidantal	71	Språk	FI
Nyckelord	Trygghet, säkerhet, hot, förtroende, jämlikhet		
Förläggare	Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland		
Beställningar/ distribution	Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland		

Referat

Nästan alla respondenter (96 %) upplevde att den personliga säkerheten är bra och majoriteten ansåg att Finland är ett tryggt land (89 %). 81 procent av respondenterna ansåg också och att det är säkert för barn att röra sig utan vuxen övervakning i deras bostadsområde. Å andra sidan fanns det en större osäkerhet hos respondenterna år 2021 jämfört med tidigare år på grund av olika faktorer. Medvetenheten om smittsamma sjukdomar har ökat betydligt i och med coronapandemin, eftersom 67 procent av respondenterna i årets enkät uppskattade att det är sannolikt att en allvarlig epidemi eller pandemi drabbar Finland inom de följande tre åren, medan motsvarande siffra år 2019 bara var 12 procent.

Förtroendet för att etablerade medier ger rätt och pålitlig information har ökat 2021. Respondenterna var också mer skeptiska till sociala medier, eftersom fler än tidigare ansåg att sociala medier innehåller vilseledande information. Å andra sidan ansåg lika många som tidigare att sociala medier sprider mångsidig information.

Socioekonomiska och demografiska faktorer påverkar förtroendet och trygghetskänslan, samt i vilken mån man upplever hot. De respondenter som befinner sig i en sårbar situation, har svårigheter med försörjningen och som har grundskoleutbildning, oroar sig i regel mer för olika saker än andra. Av enkäten framgick att respondenterna även är medvetna om att det brister i jämlikheten: ungefär 70 procent ansåg att den tilltagande ojämlikheten i regionerna i Finland är ett växande problem.

Det återstår att se hur människors trygghetskänsla och rädsla för olika hot ändras efter coronapandemin, när vardagen återgått till det normala. Om vi vill minska skillnaderna i hur människor upplever förtroende och trygghet borde beslutsfattarna fokusera på att förbättra situationen särskilt för dem som befinner sig i en svagare situation, för att på det sättet förbättra jämlikheten

Description sheet

Published by	The Finnish National Rescue Association	1.9.2021	
Authors	Sanna Kailaheimo-Lönnqvist & Tuula Kekki		
Title of publication	Turvassa 2021. Civil security in Finland – Safety 2021. Civil Security in Finland		
Series and publication number	SPEK tutkii 25		
ISBN PDF	978-951-797-709-8	ISSN PDF	2242-1653
Website address URN			
Pages	71	Language	FI
Keywords	Security, threats, trust, equality		
Publisher	The Finnish National Rescue Association		
Publication sales/ Distributed by	The Finnish National Rescue Association		

Abstract

Nearly all respondents (96%) felt that their personal safety was good. The majority felt that Finland was a safe country (89%) and that it is safe for children to be outside in the neighbourhood without adult supervision (81%). On the other hand, due to a number of factors, respondents felt more unsafe in 2021 compared to previous years. The COVID-19 pandemic is reflected in the fact that awareness of communicable diseases has increased significantly. In 2021, 67 per cent of respondents believed that a serious communicable disease epidemic or pandemic is likely in Finland in the next three years, compared to only 12 per cent in 2019.

Trust in the accuracy and trustworthiness of mainstream media increased in 2021. Respondents were also more distrustful of social media, as belief in the amount of misleading information on social media increased while understanding of social media's role in disseminating a more broad spectrum of information remained unchanged.

There were differences in the sense of security and trust and experience of threats depending on the socioeconomic and demographic backgrounds of respondents. In general, those who were in a vulnerable position, struggling financially or had attended only comprehensive school were more concerned about various factors compared with other respondents. Awareness of inequality is also demonstrated by the fact that some 70 per cent of respondents felt that regional inequality is a growing problem in Finland.

It remains to be seen how people's sense of security and experience of the likelihood of various threats will develop as the world moves on from the COVID-19 pandemic and daily life returns to normal. In order to bridge the gaps in people's sense of security and trust, decision-makers should focus in particular on reducing inequality by improving the position of the most vulnerable people.

1. Johdanto

Tämän Turvassa -kyselyyn perustuvan selvityksen tavoitteena on selvittää, mistä tekijöistä ihmisten turvallisuudentunne ja -kokemus koostuu, miten tunteeseen vaikuttavat tekijät muuttuvat ajan kuluessa eri asuinympäristöissä ja yhteiskunnallisten muutosten myötä sekä miten turvallisuuden tunne ja luottamus kytkeytyvät toisiinsa. Osa turvallisuuteen liittyvistä näkemyksistä on pysyvämpiä kuin toiset, osa puolestaan voi olla tiiviimmin sidoksissa esimerkiksi maailmanpoliittiseen tai henkilökohtaiseen tilanteeseen. Turvassa -kyselyssä vastaajat tunnistetaan toimijoiksi, joilla on erilaisia kompetensseja ja resursseja vaikuttaa oman elämäänsä ja sitä kautta koettuun turvallisuuden tunteeseen ja luottamukseen kanssaihmiä, instituutioita ja tulevaisuutta kohtaan.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK) toteutti ensimmäisen kansalaisturvallisuuskyselyn vuonna 2015 ja tämän jälkeen kysely on toistettu joka toinen vuosi. Kyselytutkimusten tarkoituksena on ollut tarjota tietoa turvallisuudentunteen ja turvallisuustilanteen kehityksestä ja muutoksesta (ks. Kekki & Mankkinen, 2016). Osa kysymyksistä toistuu joka kerta ja niistä löytyy vertailutietoa monelta vuodelta, kun taas joistakin kysymyksistä löytyy tietoa vain yhdeltä tai kahdelta vuodelta. Uusien kysymysten tarkoituksena on tarjota tietoa ajankohtaisista asioista, joten tämän vuoden kyselyssä uutena kysymyksenä oli esimerkiksi ihmisten kokemus avuntarpeen mahdollisesta lisääntymisestä korona-aikana. Turvassa -kysely eroaa muista turvallisuutta selvittävistä kyselyistä siten, että siinä käsitellään sekä väestön erilaisia turvallisuus- ja turvattomuuskokemuksia että luottamusta yhteiskuntaa ja muita ihmisiä kohtaan. Muita toistuvia kyselyjä turvallisuuden alalta ovat muun muassa Poliisibarometri, Suomalaisten pelastusasenteet, Kansallinen rikosuhritutkimus, sekä Nuorisobarometri. Kansallisten turvallisuuskyselyjen lisäksi kunnissa tehdään paikallisia tai alueellisia turvallisuuskyselyjä (ks. OM, 2019).

Tässä selvityksessä määritellään turvallisuus siten, että se ei tarkoita pelkästään erilaisten riskien ja uhkien poissaoloa, vaan myös yksilöiden luottamusta itseensä toimijoina sekä luottamusta yhteisön ja yhteiskunnan kykyihin suojautua uhkia vastaan, mukautua sekä palauttaa turvallisuuden taso entiselleen häiriötilanteen tai kriisin jälkeen (Kekki & Mankkinen, 2016, 11–12). Kyse on siis sekä resurssien saatavuudesta että yksilön kyvystä käyt-

tää saatavilla olevia resursseja (vrt. Kailaheimo-Lönnqvist, 2021). Luottamus yhteiskuntaan sekä väestön keskinäinen luottamus ovat kriisinkestävyyden keskeisiä tekijöitä. Syrjäytymisen ehkäisy ja eriarvoisuuskehityksen torjuminen tukevat oikeudenmukaista yhteiskuntaa ja henkistä kriisinsietokykyä sekä vakauttavat yhteiskunnallisia oloja (YTS, 2018).

Väestön turvallisuuteen vaikuttavien tekijöiden syy- ja seuraussuhteet ovat tunnetusti monimutkaiset ja turvallisuuden kehityksen ennakointi edellyttää uhkien tunnistamisen lisäksi trendien ja mahdollisten eri tulevaisuuksien hahmottamista (SM, 2019). Yhteiskunnan turvallisuus nivoutuu sektorirajat ylittäviin kysymyksiin, joita ovat muun muassa resurssi- ja ympäristökysymykset, demokratia, osallisuus ja poliittinen luottamus, poliittinen sekä yhteiskunnallinen eriarvoistuminen ja polarisaatio, ja niiden ehkäisy. Uusien turvallisuusuhkien myötä, esimerkiksi äärimmäisten ja yllättävien säätaapahtumien lisääntyessä, kriisinsietokyvyllä ja mukautumisvalmiudella on keskeinen asema turvallisuuden edistämässä yhteiskunnan eri tasoilla (Hyvönen ym., 2019, 1–2).

Tässä selvityksessä esitetään neljäs Turvassa-kyselyn tulokset. Selvityksen aluksi taustoitetaan luottamuksen ja turvallisuuden tunteen yhteyttä sekä sitä, miten eriarvoisuus on yhteydessä niihin. Selvityksen kolmannessa osiossa kuvaillaan aineisto ja menetelmät. Neljännessä osiossa esitetään kattavasti Turvassa-kyselyn tulokset sekä verrataan tämän vuoden tulosten keskeisempiä muutoksia suhteessa aiempiin Turvassa-kyselyihin. Luvussa on myös erillisanalyysi asennemuuttujien ja sosioekonomisten tekijöiden yhteydestä kansallisten uhkien todennäköisenä pitämiseen. Lopuksi osiossa viisi esitetään keskeiset tulokset sekä johtopäätökset.

Tämä julkaisu on toteutettu osana sisäministeriön tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Julkaisun sisällöstä vastaavat tiedon tuottajat, eikä tekstisisältö välttämättä edusta sisäministeriön näkemystä.

2. Luottamus ja turvallisuuden tunne sekä niiden yhteys eriarvoisuuteen

Korkea luottamus viranomaisiin, instituutioihin ja muihin ihmisiin sekä ihmisten oikeudenmukainen, tasa-arvoinen kohtelu ja mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään lisäävät turvallisuuden tunnetta ja vahvistavat sosiaalista koheesiota. Yleistynyt luottamus on erityisen korkeaa Pohjoismaiden kaltaisissa maissa, joissa on esimerkiksi korkea tulotasa-arvo ja hyvä hallinto (Delhey & Newton, 2005; Kouvo, 2011; Kouvo, 2014).

Turvallisuuden tunnetta lisäävät sosiaaliseen pääomaan kuuluvat tekijät, kuten sitoutuminen yhteisten asioiden hoitoon, epäviralliset sosiaaliset suhteet sekä luottamus yhteisön muita jäseniä kohtaan (Putnam, 2000). Eriarvoisuuden lisääntyessä ihmisten keskinäinen solidaarisuus sekä toisista huolehtiminen ja välittäminen vähenevät, mikä vähentää keskinäistä luottamusta ja turvallisuuden tunnetta (esim. Wilkinson & Pickett, 2011; Thernborn, 2014). Ihmisillä, jotka luottavat vahvasti toisiin ihmisiin, luottamus poliittisiin toimijoihin on myös korkeaa (Bäck, 2019). Toisiin ihmisiin – myös tuntemattomiin – luottavat ihmiset, ovat keskimääräistä optimistisempia ja tyytyväisempiä elämäänsä, ja heidän yhteiskunnalliset asenteensa ovat usein myönteisempiä kuin niiden, joiden luottamus on matalaa (Rothstein & Uslaner, 2005; Uslaner, 2002; Welch ym., 2005).

Sosiaalinen eriarvoisuus on läheisesti yhteydessä turvallisuuden tunteeseen, luottamukseen ja uhkien todennäköisiksi kokemiseen, sillä ne vaihtelevat yksilön erilaisten taustatekijöiden, kuten koulutuksen, mukaan. Esimerkiksi yleinen luottamus on korkeampaa korkeakoulutetuilla verrattuna matalammin koulutettuihin (esim. meta-analyysi Huang ym., 2009). Pohjoismainen hyvinvointijärjestelmä pyrkii vähentämään eriarvoisuutta ja turvaamaan yksilön terveyden, turvallisuuden ja yhdenvertaiset mahdollisuudet (esim. Andersen, 2008). Tästä syystä eriarvoisuus Suomessa on kansainvälisesti tarkasteltuna monia muita maita vähäisempää, vaikkakin se on ollut nousussa 1990-luvulta lähtien (Nurminen, 2012; Kouvo, 2014; Delhey & Newton 2005; Kouvo 2011). Eriarvoisuus on uhka luottamukselle ja turvallisuuden tunteelle, sillä sen on havaittu vähentävän niitä (esim. Wilkin-

son & Pickett 2011; Therborn 2014; Huang ym., 2009). Eriarvoisuus ilmenee sosiaaliryhmien välisinä eroina esimerkiksi terveydessä ja tulotasossa (Kailaheimo-Lönnqvist, 2021; Mattila, 2020), mutta myös yhteiskunnallisen vallan, arvostuksen, osallisuuden ja sosiaalisen tuen epätasaisena jakautumisena (ks. Therborn, 2014). Näin ollen näyttäisi, että sosiaalinen luottamus kasautuu tietyille ihmisryhmille (Herne, 2019; Bäck, 2019).

Eriarvoisuudella tarkoitetaan sitä, että yksilöillä on erilaiset resurssit sekä toiminnan edellytykset, ja tämä vaikuttaa yksilön mahdollisuuksiin ja tulevaisuuteen (Kailaheimo-Lönnqvist, 2021). Eriarvoisuus vaikuttaa yksilöön kaikilla elämän osa-alueilla, sillä matala sosioekonominen asema on yhteydessä, esimerkiksi, heikompaan terveyteen ja koulutukseen (Björklund & Jäntti, 2020; Devinish ym., 2017; Martikainen ym., 2001; Kailaheimo-Lönnqvist, 2021). Eriarvoisuuden huomioimiseksi tässä selvityksessä tarkastellaan, miten vastaajien näkemykset erilaisista asioista vaihtelevat esimerkiksi vastaajan koulutuksen, asuinpaikan tai sukupuolen mukaan. Tämä auttaa ymmärtämään turvallisuuden tunteen ja uhkien kokemisen vaihtelua väestön välillä.

Yksilön henkilökohtaiset ominaisuudet ovat yhteydessä siihen, mitkä asiat nähdään uhkaaviksi tai huolestuttavimmiksi (esim. SM, 2021; Näsi ym., 2018). Erilaisten rikosten pelkoa lisäävät esimerkiksi matala koulutus, vanhempi ikä, naissukupuoli, työttömyys ja kaupungissa asuminen (Vieno ym., 2013; Näsi ym., 2018; Vauclair & Bratanova, 2017). Pelko on erityisen suurta syrjäytyneiksi itsensä kokevilla sekä niillä, jotka ovat tyytymättömiä yhteiskunnan hyvinvointijärjestelmään (Vieno ym., 2013). Ylipäänsä korkeakoulutetut ja hyvin toimeentulevat pelkäävät erilaisia uhkia vähemmän (Näsi ym., 2018). Eroja on myös siinä, mitkä asiat huolestuttavat eniten. Esimerkiksi korkeakoulutetut pelkäävät enemmän ympäristöuhkia, kun taas matalammin koulutetut maahanmuuttoa ja järjestäytynyttä rikollisuutta. Miehet pelkäävät naisia enemmän maahanmuuttoa, turvapaikanhakijoita ja uskonnollista kiihkoilua (Näsi ym., 2018). Naiset pelkäävät miehiä enemmän seksuaalista väkivaltaa sekä vihapuhetta. Jopa yhteiskunnan tasa-arvoisuudella näyttää olevan yhteys pelkoihin, sillä ihmiset pelkäävät rikoksia enemmän epätasa-arvoisissa yhteiskunnissa kuin tasa-arvoisissa yhteiskunnissa (Vauclair & Bratanova, 2017). Näin ollen sekä luottamus että uhkien kokeminen näyttävät kasautuvan samalla tavoin sosioekonomisten tekijöiden mukaan kuin esimerkiksi terveys ja taloudelliset resurssit. Tämä saattaa johtua siitä, että korkea sosioekonominen asema voi toisaalta suojata erilai-

silta vaaroilta ja toisaalta toteutuneita uhkia voi mahdollisesti kompensoida muilla resursseilla, kuten taloudellisilla tai sosiaalisilla resursseilla. Tutkimus viittaa myös siihen, että vähävaraiset pitivät uhkia suurempina ja haavoittuvammassa asemassa uhkia kohdatessaan (Fothergill & Peek, 2004).

Toisaalta Suomessa on nykyään turvallisempaa kuin koskaan aiemmin ja Suomi on monella mittarilla jopa maailman turvallisimaa maa (Danielsson, 2020; Maailman talousfoorumi WEF, 2017; Valtioneuvosto, 2021). Myönteisestä turvallisuuskehityksestä huolimatta pelon kulttuurin on arvioitu kasvaneen länsimaissa (Furedi, 2018). Turvallisuuden tunteella on yksilön hyvinvoinnin lisäksi yhteiskunnallista merkitystä, sillä uhka- ja riskikäsitteet voivat vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen ja liikkumiseen, poliittiseen ilma- piiriin ja sitä kautta myös päätöksentekoon. Tutkimusten (esim. Huddy ym., 2007; McDermott & Zimbardo, 2007; Öhman, 2012) mukaan terrorismin ja muun rikollisuuden pelkoon vedoten voidaan perustella turvallisuustoimia, joilla esimerkiksi lisätään väestöön kohdistuvaa kontrollia.

Taloudellisen epävarmuuden, matalan koulutustason ja korkean iän on havaittu vahvistavan rankaisuvia asenteita rikoksentekejiä kohtaan (ks. Costelloe ym., 2009; Mayhew ym., 2011). Vuoden 2019 Turvassa -kyselyssä etenkin vanhin vastaajaryhmä ja vähiten kouluttautuneet olivat useammin sitä mieltä, että rikoksen tekijöiden saavat liikaa ymmärrystä osakseen (Laurikainen & Nikkanen, 2020). Lisäksi onnettomuuksia, rikoksia ja etenkin väkivaltaa kohdanneet vastaajat eivät pitäneet Suomea yhtä turvallisena maana kuin muu vastaajaryhmä. Vaikeudet pärjätä tuloilla näyttävät myös olevan yhteydessä heikompaan turvallisuuskäsitykseen. Tulosten mukaan sekä uhrikokemukset että taloudelliset vaikeudet vähentävät ihmisten luottamusta kanssaihmiin (Laurikainen & Nikkanen, 2020).

Omaakohtaiset kokemukset julkisten palvelujen riittämättömyydestä tai heikosta laadusta voivat vähentää poliittista luottamusta. Syntynyt epäluottamus ei tällöin kohdistu ainoastaan poliittisen järjestelmän tuotoksiin vaan syvemmin koko päätöksentekojärjestelmän oikeudenmukaisuuteen (Herne 2019.) Matala luottamus heikentää poliittista osallistumista perinteisin muodoin, esimerkiksi äänestämällä. Samanaikaisesti vähäinen luottamus kuitenkin aktivoi ihmiset osallistumaan muilla tavoilla, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai ottamalla osaa mielenosoituksiin (Mattila ym., 2018, 186).

Vuodet 2020 ja 2021 ovat olleet hyvin erilaisia ihmisten elämässä koronaviruspandemian vuoksi, sillä muista ihmisistä on tullut aivan eri lailla uhka kuin ehkä koskaan rauhanaikana Suomessa. Pandemia on mahdollisesti lisännyt kriisitietoutta ja turvallisuuskysymykset ovat tulleet lähemmäksi arkea. Oletettavaa on, että pandemia vaikuttaa tuntemuksiin turvallisuudesta ja uhista ainakin jollakin tasolla. Lisäksi ihmisillä on ollut erilaiset lähtökohdat kohdata pandemia, ja se on vaikuttanut eniten jo entuudestaan heikossa asemassa oleviin. Juho Saarea (2021) lainaten koronapandemia on tuonut näkyväksi yhteiskunnasta normaaliolosuhteissa peitettyjä, unohdettuja tai itsestään selvinä pidettyjä piirteitä. Näitä ovat muun muassa peruskouluun heikosti kiinnittyneet nuoret, yksin asuvat kouluttamattomat aikuiset, maahanmuuttajien ja ylivelkaantuneiden haasteet, palvelujärjestelmän aukot ja päällekkäisyydet. Se on myös saanut kansalaiset arvostamaan monia asioita, joiden puute on tullut muissa maissa näkyväksi. Näitä ovat kansalaisten välinen luottamus, yhteiskunnan oikeudenmukaisuus, usko julkisen vallan kykyyn hallita muutosta ja ylläpitää sisäistä turvallisuutta. (Emt. 2021.)

3. Tutkimuskysymykset, aineisto ja menetelmät

3.1. Tutkimuskysymykset

Selvityksessä tarkastellaan ihmisten turvallisuuden tunnetta ja uhkien kokemista sekä sitä, millaiset tekijät vaikuttavat turvallisuuden tunteeseen, ja miten väestö luottaa yhteiskunnan eri toimijoihin, kuten poliittisiin päättäjiin sekä mediaan. Selvityksessä tarkastellaan myös, miten turvallisuuden tunne ja luottamus vaihtelevat vastaajan eri taustatekijöiden, kuten sukupuolen tai koulutuksen mukaan. Selvityksessä pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Kuinka paljon ihmiset luottavat muihin ihmisiin, yhteiskuntaan sekä yhteiskunnan oikeudenmukaisuuteen?
2. Millaiseksi ihmiset kokevat oman turvallisuutensa ja mitkä tekijät uhkaavat vastaajan henkilökohtaista turvallisuutta, turvallisuuden tunnetta tai yhteiskuntaa eniten?
3. Miten yllä mainitut tekijät vaihtelevat eri taustatekijöiden mukaan?

3.2. Aineisto ja menetelmät

Aineistona käytettiin 3000 henkilön kyselyä, jonka toteutti Suomen Kyselytutkimus Oy. Puhelinhaastattelut suoritettiin tietokoneavusteisen haastattelujärjestelmän (CATI) välityksellä 7.1.-9.3.2021 välisenä aikana. Tutkimuksen peruskohderyhmän (N) muodostivat vähintään 18-vuotiaat Manner-Suomessa asuvat henkilöt. Otos muodostettiin yksinkertaisella satunnaisotannalla etukäteen määriteltyjen aluekiintiöiden sisällä. Aineisto on painotettu vastaamaan Manner-Suomen ikäryhmä-, sukupuoli- ja tilastollista kuntaryhmäjakaamaa. Kokonaisotoksen (n=3000) tilastollinen virhemarginaali on 95 prosentin luotettavuustasolla enintään $\pm 1,8$ prosenttiyksikköä suuntaansa. Tulosten raportoinnissa käytetään painotettuja prosenttiosuuksia.

Taustamuuttujina kyselyssä olivat ikäryhmä, sukupuoli, kokemus haavoittuvassa asemassa olemisesta, kokemus vaikeuksista toimeentulossa, kottaloustyyppi, koulutus, työmarkkina-asema sekä asuinpaikka. Kyselyn taustamuuttujia uudelleenluokiteltiin määrällisiin analyyseihin sopiviksi, sillä osa alkuperäisistä muuttujista sisälsi luokkia, joihin kuului vain vähän ihmisiä, jolloin määrällinen analysointi ei ole mahdollista. Ikäryhmä uudelleenluokiteltiin kolmeen ryhmään: 18–44-vuotiaisiin, 45–64-vuotiaisiin sekä 65–96-vuotiaisiin. Sukupuoli kategorisoitiin kaksiluokkaiseksi. Muu-sukupuoliset poistettiin sukupuolitarkasteluista, koska muu-sukupuolisia oli aineistossa vain 0,17 prosenttia, mikä ei riitä tilastolliseen tarkasteluun. Muissa kuin sukupuolispesifeissä analyyseissä muu-sukupuoliset olivat mukana. Muuttujaa, joka mittasi vastaajan kokemusta haavoittuvassa asemassa olemisesta ei muutettu, sillä se oli jo valmiiksi dikotominen (kyllä/ei). Vastajilta kysyttiin, kokeeko hän olevansa erityisen haavoittuvassa asemassa esimerkiksi iän, ruumiinvamman tai vähemmistöryhmään kuulumisen perusteella. Toimeentulon vaikeudet luokiteltiin kaksi luokkaiseksi. Kottaloustyyppi uudelleenluokiteltiin siten, että kategorioita oli yksin asuva, parisuhteessa, lapsiperhe sekä muu. Muu kategoriaan kuuluivat esimerkiksi yksinhuoltajat ja vanhempien kanssa asuvat vastaajat. Koulutus kategorisoitiin kolmiluokkaiseksi: kansakoulu/peruskoulu, toinen aste/opistotason tutkinto ja kolmas aste (sisältää kaikki korkeakouluasteet). Työmarkkina-asema luokiteltiin neljään ryhmään: työtön, työelämässä, opiskelija sekä eläkeläiset. Eläkeläiset-ryhmään kuului myös kategoria ”joku muu”, sillä moni siitä kategoriasta on todennäköisesti esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeellä. Asuinpaikka luokiteltiin kolmiluokkaiseksi eli taajamissa tai haja-asutusalueella asuviin (haja-asutusalue tai maaseudun taajama), kaupunki (asukkaita alle 30 000 sekä asukkaita 30 000–100 000) sekä suurissa kaupungeissa asuviin (asukkaita yli 100 000). Taulukossa 1 on taustamuuttujien kuvailevat tunnusluvut.

Taulukko 1: Taustamuuttujien jakaumat vuoden 2021 Turvassa -kyselyssä.

Muuttuja		%	N
Ikäryhmä			
	18–44 v.	41	
	45–64 v.	31	
	65–96 v.	28	3 000
Nainen		51	2 995
Haavoittuvassa asemassa oleva		13	2 948
Toimeentulossa vaikeuksia		30	2 944
Kotitaloustyyppi			
	yksin asuva	34	
	parisuhteessa	33	
	lapsiperhe	26	
	muu	7	2 958
Koulutus			
	peruskoulu	14	
	toinen aste	53	
	kolmas aste	33	2 954
Työmarkkina-asema			
	työtön	7	
	työelämässä	50	
	opiskelija	10	
	eläkeläinen	33	2 956
Asuinpaikka			
	taajama/haja-asutusalue	28	
	kaupunki	36	
	suuri kaupunki	36	2 962

Tulos-osiossa esitetään jokaisen Turvassa-kyselyn kysymyksen suorat jakaumat ja tämän jälkeen taustamuuttujakohtaiset tarkastelut. Taustamuuttujakohtaisissa ristiintaulukoinneissa tarkastelut tehtiin vain niiden kategoristen muuttujien kesken, joiden jokaisessa analysoitavassa solussa oli vähintään 30 havaintoyksikköä. Jatkuvien muuttujien kohdalla (1–5 Likert-asteikollinen) ryhmittäiset tarkastelut tehtiin t-testillä tai varianssianalyysillä riippuen taustamuuttujasta. Kaikki selvityksessä raportoidut tulokset olivat myös tilastollisesti merkitseviä. Jos taustamuuttujilla ei ollut yhteyttä vastauksiin tai tarkastelua ei voinut tehdä matalan solukohtaisen henkilömäärän vuoksi, ne jätettiin selvityksessä raportoimatta.

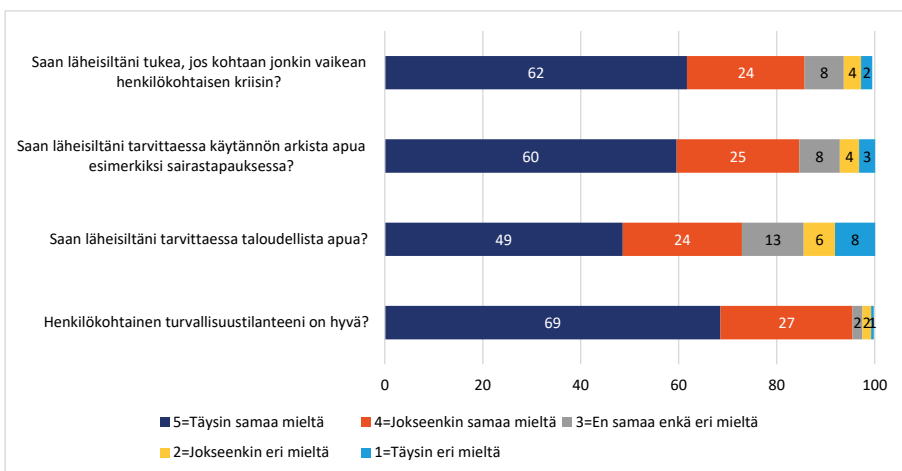
Aikaisempien vuosien keskeisimpiä tuloksia vertaillaan siten, että vuosikoh-
taisten vastausten erotus ylittää tilastollisen virhemarginaalin ($\pm 1,8\%$). Tu-
loksia verratessa tulee huomata, että vuoden 2017 tutkimuksessa vastaajien
ikäryhmärajausena toimi 18–79-vuotiaat, kun taas nyt toteutetussa sekä
edellisessä, vuonna 2019 toteutetussa tutkimuksessa, ei yläikärajaa enää ol-
lut ja vanhin vastaaja esimerkiksi vuoden 2021 kyselyssä 96-vuotias.

4. Tulokset

Kyselyn tuloksia jäsennettiin kuuden eri teeman mukaisesti, jotka esitetään seuraavissa alaluvuissa. Ensimmäisessä luvussa käsitellään vastaajien turvallisuuden tunnetta omassa arjessa ja asuinalueella. Arjen turvallisuutta lähestyttiin tiedustelemalla vastaajien sosiaalisia turvaverkostoja ja avunsaantimahdollisuutta, huolta erilaisten rikosten tai onnettomuuksien kohtaamisesta sekä asuinalueella turvattomuutta tuottavista tekijöistä. Toisena käsitellään median ja turvallisuuden tunteen yhteyttä. Kolmannessa alaluvussa käsitellään ihmisten käsityksiä suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuteen ja luotettavuuteen liittyvistä ominaispiirteistä sekä erilaisten yhteiskunnallisten ja globaalien uhkien todennäköisyydestä. Neljäntenä kokonaisuutena esitetään vastaajien luottamusta toisia ihmisiä kohtaan sekä ihmisten käsityksiä eriarvoisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Viidentenä alalukuna esitetään vastaajien näkemyksiä valtion ja eduskunnan roolista turvallisuuden takaajana. Kuudentena alalukuna esitetään vastaajien näkemyksiä eri palveluiden saatavuudesta ja eri toimijoiden vaikutuksesta turvallisuuden tunteeseen.

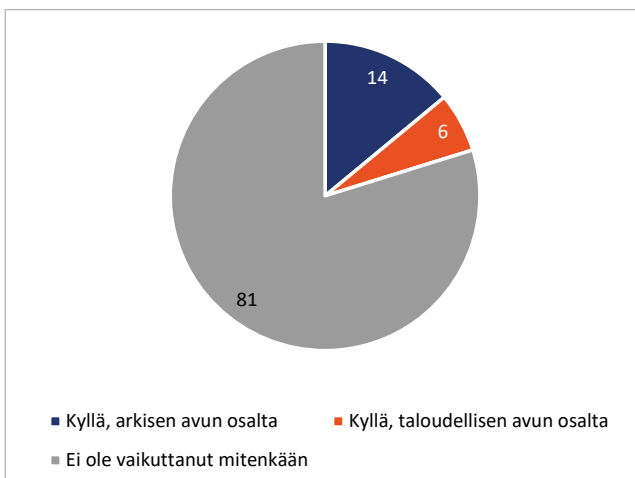
4.1 Arjen ja asuinalueen turvallisuus

Avunsaanti ja sosiaaliset verkostot

Kuvio 1: Vastaajien kokema henkilökohtainen turvallisuustilanne ja avunsaanti lähipiiristä (%).

Lähes kaikki vastaajat (96 %) kokivat henkilökohtaisen turvallisuutensa olevan hyvä, mikä on saman verran kuin vuonna 2019 (Kuvio 1). Miehet kokivat henkilökohtaisen turvallisuutensa hieman paremmaksi kuin naiset. Suurin osa vastaajista (73 %) ilmoittaa saavansa läheisiltä tukea, jos kohtaa jonkin vaikean kriisin. Vastaavasti suurin osa arvioi saavansa tarvittaessa apua käytännön arkisissa asioissa (85 %) tai taloudellista apua (86 %). Naiset, nuoret ja suurissa kaupungeissa asuvat kokivat hieman useammin saavansa tarvitsemaansa apua kuin miehet ja vanhemmat ikäluokat. Ne, jotka kokivat olevansa haavoittuvaisessa asemassa tai joilla oli vaikeuksia toimeentulossa, kokivat saavansa läheisiltään vähemmän käytännön arkista apua ja tukea vaikean henkilökohtaisen kriisin kohdatessa tai taloudellista apua.

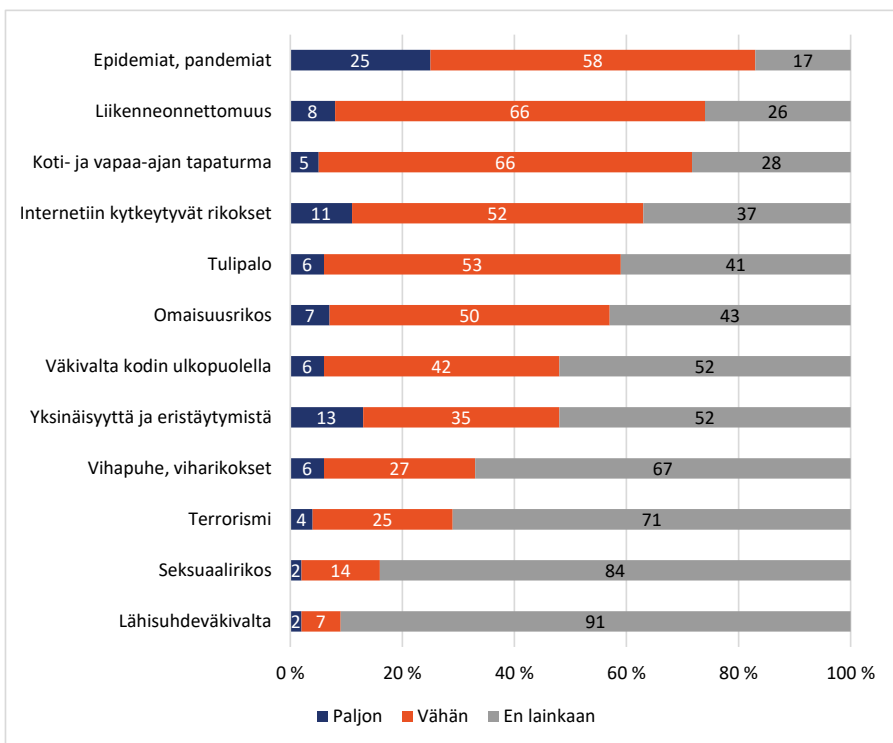
Kuvio 2: Koronaviruspandemian vaikutus avuntarpeeseen (%).

Kyselyssä tiedusteltiin myös, oliko vallitseva koronaviruspandemia vaikuttanut siihen, miten vastaajat tarvitsivat läheisiltä apua. Suurimmalla osalla pandemia ei ollut vaikuttanut avuntarvitsemiseen (Kuvio 2). Arkista apua oli tarvinnut 14 prosenttia ja taloudellista apua 6 prosenttia vastaajista. Kymmenen prosenttia näistä apua tarvinneista ei ollut saanut tarvitsemaansa apua lähipiiristään, mutta 90 prosenttia oli sitä saanut. Syksyllä 2020 toteutetussa kyselyssä peräti 66 prosenttia vastaajista ilmoitti auttaneensa läheistään koronaviruspandemian aikana (Suomen Kyselytutkimus Oy, 2020). Tämä viittaa siihen, että ihmisten oma kokemus avuntarpeensa lisääntymisestä ja toisaalta läheisten auttamisen määrä mittaa eri asioita, sillä vaikka

enemmistö auttoi läheisiään koronaviruspandemian aikana, niin itseasiassa vähemmistö vastaajista koki oman avuntarpeensa lisääntyneen koronaviruspandemian vuoksi.

Kun vuoden 2021 kyselyn tuloksia tarkasteltiin taustatekijöiden mukaan, näyttää siltä, että koronaviruspandemia oli vaikuttanut taloudellisen avun tarpeeseen työttömillä, suurissa kaupungeissa asuvilla sekä niillä vastaajilla, joilla oli vaikeuksia toimeentulon kanssa. Tuloksista ei suoraan ilmene, olivatko vastaajat joutuneet taloudellisiin vaikeuksiin tai työttömäksi pandemian takia, vai syvensikö pandemia heidän taloudellista ahdinkoaan. Työelämässä olevat kokivat muita useammin, että koronaviruspandemia ei ollut vaikuttanut avuntarpeeseen. Vanhemmat ikäluokat ja korkeintaan peruskoulun käyneet kokivat muita useammin, että koronaviruspandemia on vaikuttanut avuntarpeeseen.

Huoli onnettomuuksien ja rikosten kohtaamisesta arjessa

Kuvio 3: Vastaajien huoli onnettomuuksien ja rikosten kohtaamisesta arjessaan (%).

Vastaajilta kysyttiin, kuinka huolissaan he ovat erilaisista rikoksista, onnettomuuksista tai yksinäisyydestä. Kaikkein useimmin vastaajia huolestutti epidemia tai pandemia (83 %), liikenneonnettomuus (74 %) tai kotona tai vapaa-ajalla tapahtuva tapaturma (71 %). Kaikkein vähiten vastaajat olivat huolissaan siitä, että kohtaisivat arjessaan lähisuhdeväkivaltaa (9 %) tai seksuaalirikoksen (16 %) (Kuvio 3). Noin 70 prosenttia vastaajista ei ollut lainkaan huolissaan terrorismin tai viharikoksen kohteeksi joutumisesta, mutta 4–6 prosenttia vastaajista oli kuitenkin paljon huolissaan näistä. Lähes joka toinen (47–48 %) oli huolissaan kohtaavansa väkivaltaa kodin ulkopuolella tai kokevansa yksinäisyyttä ja eristäytymistä, ja 6–13 prosenttia vastaajista oli paljon huolissaan näistä. Kuusi vastaajaa kymmenestä (57–63 %) oli huolissaan siitä, että kohtaisi arjessaan internetiin liittyvän rikoksen, tulipalon tai omaisuusrikoksen.

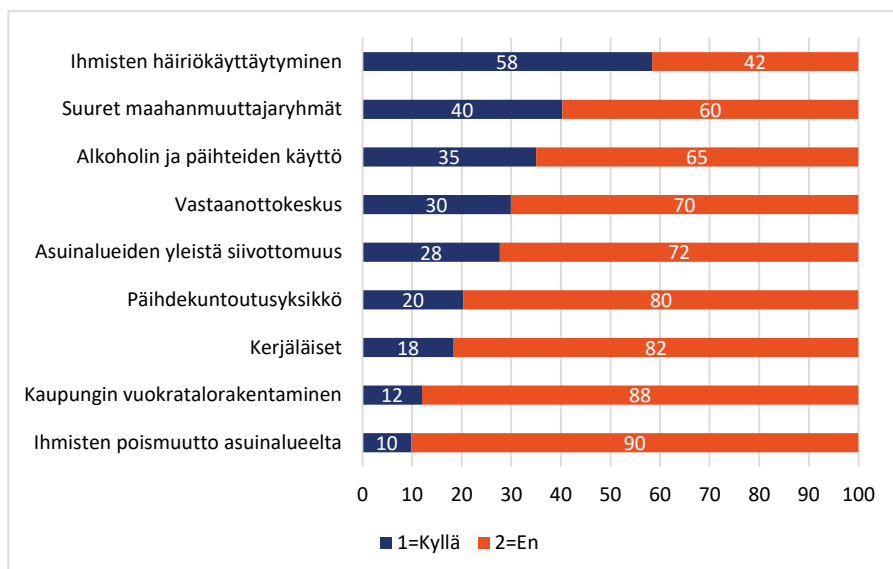
Naiset olivat miehiä enemmän huolissaan liikenneonnettomuuksista, epidemioista ja pandemiasta sekä yksinäisyydestä ja eristäytyneisyydestä. Lapsiperheet olivat muita kotitaloustyyppinä useammin huolestuneita epidemioista ja pandemiasta, ja yksinasuvat yksinäisyydestä ja eristäytyneisyydestä. Iän, ruumiinvamman tai muun syyn takia haavoittuvassa asemassa olevat, toimeentulon kanssa vaikeuksia kokevat ja korkeintaan peruskoulun käyneet vastaajat olivat yleisesti ottaen muita enemmän huolissaan kyselyssä nimetyistä erilaisista rikoksista, onnettomuuksista ja muista tekijöistä. Ainoastaan internetiin kytkeytyvistä rikoksista peruskoulutetut olivat vähemmän huolestuneita kuin keskiasteen tai korkeakoulutetut vastaajat. Vanhemmissa ikäryhmissä (65–74-vuotiaat ja yli 75-vuotiaat) oli paljon niitä vastaajia, jotka eivät ole lainkaan huolissaan esimerkiksi liikenneonnettomuuksista, kodin ulkopuolisesta väkivallasta tai internetiin kytkeytyvästä rikollisuudesta. Nuoremmat ikäluokat (18–44 v.) olivat muita enemmän huolissaan yksinäisyydestä ja eristäytymisestä. Asuinpaikan mukaan tarkasteltuna näyttää siltä, että internetiin kytkeytyvistä rikoksista olivat eniten huolestuneita suurissa kaupungeissa asuvat vastaajat, ja liikenneonnettomuuksista sekä tulipaloista taajamissa tai haja-asutusalueella asuvat. Epidemioista ja pandemiasta oltiin yhtä lailla huolestuneita kaikkialla Suomessa.

Verrattaessa tuoreita tuloksia vuonna 2019 tehtyyn kyselyyn, vastaajat olivat aikaisempaa enemmän huolissaan omassa arjessaan lähisuhdeväkivallasta, tapaturmasta kotona tai vapaa-ajalla sekä epidemioista/pandemiasta. Tämä tulos tukee julkisuudessa olleita havaintoja ja tilastoja näiden ilmiöiden yleistymisestä koronan aikana (esim. Saal ym., 2021; Haapakangas, 2020; Ensi- ja turvakotien liitto, 2021). Vuosien 2017 ja 2019 kyselyissä ei ky-

sytty yksinäisyyteen ja eristäytymiseen liittyvää huolta, mutta vuoden 2015 kyselyssä 15 prosenttia vastaajista koki olevansa yksinäinen aika-ajoin. Vuoden 2021 kyselyssä jopa 48 prosenttia vastaajista oli huolissaan yksinäisyyden tai eristäytymisen kohtaamisesta arjessaan. Tulos heijastanee koronaviruspandemiaa, sillä se on vähentänyt kasvokkaisia sosiaalisia kohtaamisia ja riski joutua esimerkiksi korona-altistumisen vuoksi eristykseen on ollut huomattavasti aiempaa suurempi.

Vastaajien kokemus erilaisten tekijöiden aiheuttamasta turvattomuudesta

Kuvio 4: Vastaajien kokemus erilaisten tekijöiden vaikutuksesta omaan turvattomuuden tunteeseen (%).

Turvassa-kyselyssä selvitettiin ihmisten turvattomuuden tunnetta, kun he näkevät ympärillään erilaisia asioita, kuten alkoholin- ja päihteiden väärinkäyttöä tai asuinalueen yleistä siivottomuutta (Kuvio 4). Kaikista yleisimmin vastaajat kokivat itsensä turvattomaksi nähdessään ympärillään häiriökäyttäytymistä (58 %), suuria maahanmuuttajaryhmiä (40 %), alkoholin ja päihteiden käyttöä (35 %), vastaanottokeskuksen (30 %) tai asuinalueen yleistä siivottomuutta (28 %). Päihdekuntoutusyksikkö (20 %), kerjäläiset (18 %), kaupungin vuokratalorakentaminen (12 %) tai ihmisten poismuutto

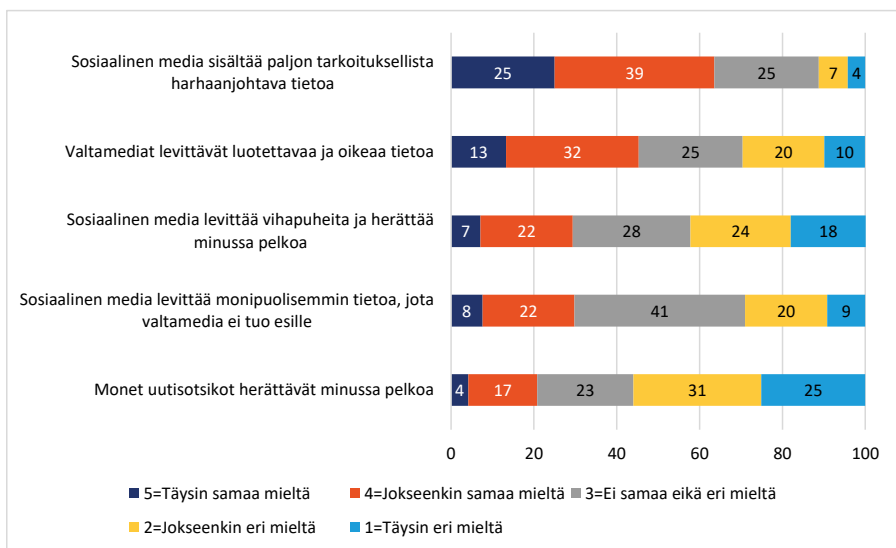
asuinalueelta (10 %) aiheuttivat kaikista vähiten turvattomuutta vastaajissa. Erilaiset tekijät aiheuttivat vastaajissa turvattomuuden tunnetta vähemmän vuonna 2021 kuin vuosina 2017 ja 2015 (kysymystä ei esitetty vuoden 2019 kyselyssä). Eniten turvattomuutta koettiin vuonna 2015, jolloin esimerkiksi alkoholin ja muiden päihteiden käytön näkeminen herätti turvattomuutta jopa 62 prosentissa vastaajista (2021: 35 %), kerjäläiset 33 prosentissa (2021: 18 %) ja ihmisten poismuutto alueelta 20 prosentissa (2021: 10 %) vastaajista. Selityksenä erolle saattaa olla se, että vuonna 2021 ihmiset liikkuvat vähemmän, jolloin myös erilaisia häiriötekijöitä kohdattiin vähemmän.

Naiset kokivat miehiä useammin turvattomuutta nähdessään erilaisia tekijöitä, mutta miesten ja naisten välillä ei ollut kuitenkaan eroa turvattomuuden tunteessa ihmisten asuinalueelta poismuuton, kaupungin vuokratilakentamisen tai vastaanottokeskuksen suhteen. Peruskoulutetut kokivat korkeammin koulutettuja enemmän turvattomuutta erilaisten asioiden suhteen. Työmarkkina-aseman mukaan katsottuna eläkeläiset kokivat muita enemmän turvattomuutta nähdessään asuinalueiden yleistä siivottomuutta, ihmisten häiriökäyttäytymistä, päihdekuntoutusyksikön tai vastaanottokeskuksen. Myös koetulla toimeentulolla oli merkitystä, sillä vastaajat, joilla oli vaikeuksia toimeentulon kanssa, kokivat muita uhkaavampana asuinalueen yleisen siivottomuuden, suuret maahanmuuttajaryhmät sekä kerjäläiset. Iän mukaan tarkasteltuna näyttää siltä, että nuoremmat vastaajat kokivat vanhempia vastaajia enemmän turvattomuutta kohdatessaan erilaisia asioita. Vastaajan asuinpaikan mukaan tarkasteltuna taajamissa ja haja-asutusalueella asuvat kokivat muita tiheämmin asutuilla seuduilla asuvia enemmän turvattomuutta nähdessään ympärillään alkoholin- ja päihdeidenväärinkäyttöä, asuinalueen yleistä siivottomuutta, ihmisten häiriökäyttäytymistä tai vastaanottokeskuksen. Koetusta haavoittuvasta asemasta huolimatta, haavoittuvassa asemassa olevat kokivat muita vähemmän turvattomuutta kohdatessaan erilaisia asioita. Tätä olisi mielenkiintoista tarkastella jatkossa tarkemmin, sillä onko niin, että haavoittuvassa asemassa olevat vastaajat näkevät monia näitä asioita arkielämässään ja eivät siksi pelkää niitä?

Iso osa vastaajista koki, ettei oman asuinalueen turvallisuus ollut muuttunut viimeisen kolmen vuoden aikana (85 %), mutta mikäli muutosta oli tapahtunut, oli suunta ollut useammin turvallisuuden väheneminen (12 %) kuin sen lisääntyminen (3 %). Vastaajat, joilla oli vaikeuksia toimeentulon kanssa, kokivat muita useammin, että asuinpaikan turvallisuus on heikenty-

nyt. Tämä ei suoraan kerro asuinalueiden segregaatiosta vaan enemmänkin turvallisuuden kokemusten polarisoitumisesta, sillä ne, joilla oli ongelmia toimeentulossa, kokivat muita enemmän, että oman asuinalueen turvallisuus on heikentynyt ja toisaalta he myös kokivat asuinalueiden eriarvoistumisen uhkana (ks. lisää osio 4.3.).

4.2. Median merkitys turvallisuuden tunteelle

5: Erialaisten medioiden luotettavuus ja rooli turvallisuuden tunteen tuottamisessa (%).

Median merkitystä turvallisuuden tunteelle selvitettiin kysymällä vastaajien kokemusta valtamedioiden ja sosiaalisen median luotettavuudesta. Kuusi vastaajaa kymmenestä (64 %) arvioi sosiaalisen median sisältävän paljon tarkoituksella harhaanjohtavaa tietoa ja kolme vastaajaa kymmenestä (29 %) koki, että sosiaalinen media levittää vihapuhetta ja herättää vastaajassa pelkoa (Kuvio 5). Toisaalta saman verran vastaajista eli kolme kymmenestä (30 %) koki, että sosiaalinen media levittää monipuolisemmin tietoa, jota valtamediat eivät tuo esille. Valtamedian vastaajat kokivat melko luotettavaksi, sillä 45 prosenttia vastaajista koki, että valtamediat levittävät luotettavaa ja oikeaa tietoa. Uutisotsikoita vastaajat eivät kokeneet erityisen pelottaviksi,

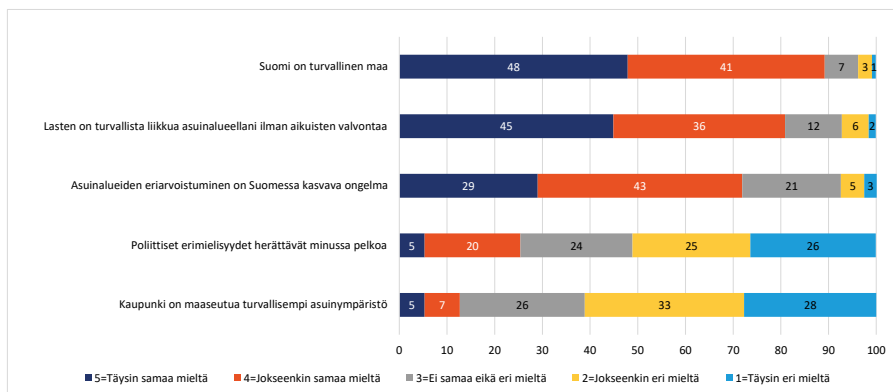
sillä vain 21 prosenttia vastaajista koki, että monet uutisotsikot herättävät vastaajassa pelkoa.

Naiset arvioivat miehiä enemmän, että monet uutisotsikot herättävät heissä pelkoa ja että sosiaalinen media levittää vihapuhetta ja se herättää heissä pelkoa. Korkeakoulutetut luottivat matalammin koulutettuja enemmän valtamedioihin ja tiedon oikeellisuuteen sekä kokivat, että sosiaalinen media levittää tarkoituksellisesti harhaanjohtavaa tietoa. Peruskoulutetut ja toisen asteen koulutuksen saaneet kokivat hieman korkeakoulutettuja enemmän, että sosiaalinen media levittää monipuolisemmin tietoa, jota valtamedia ei tuo esille. Nuoremmat ikäryhmät sekä vastaajat, joilla oli ongelmia toimeentulossa, kokivat muita useammin valtamedioiden luotettaviksi, monet uutisotsikot pelottaviksi ja toisaalta suhtautuivat kielteisesti sosiaaliseen mediaan, mutta kokivat silti hieman muita enemmän, että sosiaalinen media levittää monipuolisemmin tietoa, jota valtamedia ei tuo esille. Suurissa kaupungeissa asuvat kokivat pienemmällä paikkakunnilla asuvia useammin, että valtamedioiden levittämät luotettavaa ja oikeaa tietoa, ja että sosiaalinen media sekä herättää heissä pelkoa että sisältää paljon tarkoituksellista harhaanjohtavaa tietoa.

Luotto valtamedioiden tietojen oikeellisuuteen ja luotettavuuteen on kasvanut vuoden 2021 kyselyn perusteella, sillä vastaajat luottivat 11 prosenttia enemmän valtamedioihin kuin vuonna 2019 ja 17 prosenttia enemmän kuin vuonna 2017 (2017 28 %; 2019 34 %; 2021 45 %). Toisaalta vuonna 2021 21 prosenttia vastaajista kertoi uutisotsikoiden herättävän heissä pelkoa, kun vastaava luku aiempina vuosina oli 15–16 prosenttia. Vastaajat olivat myös skeptisempiä sosiaalista mediaa kohtaan vuoden 2021 kyselyssä verrattuna aikaisempiin vuosiin, sillä usko sosiaalisen median harhaanjohtavan tiedon määrään on kasvanut ja toisaalta kokemus sosiaalisen median roolista monipuolisemman tiedon levittäjänä on pysynyt samalla tasolla.

4.3. Yhteiskunnan turvallisuus ja luottamus instituutioihin

Kokemus yleisestä turvallisuudesta ja turvattomuudesta Suomessa

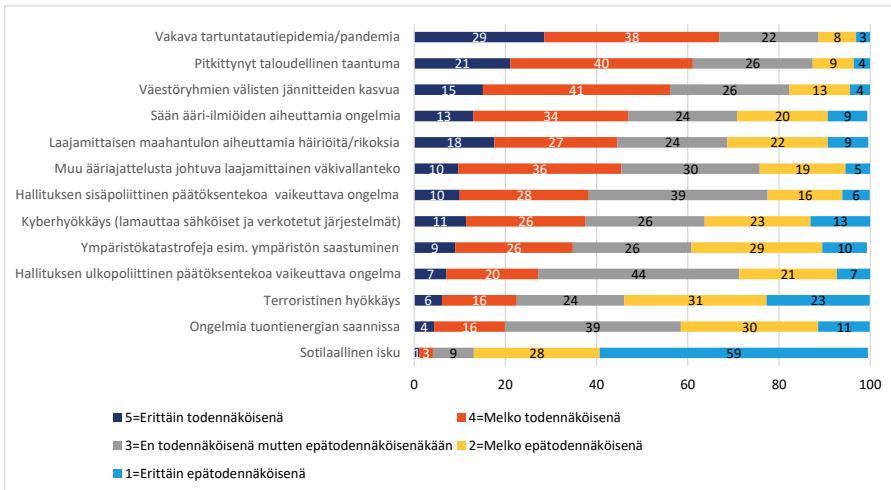
Kuvio 6: Yhteiskunnan turvallisuuteen liittyviä väittämiä (%).

Lähes kaikki vastaajat kokivat, että Suomi on turvallinen maa (89 %) ja lähes yhtä moni koki, että lasten on turvallista liikkua vastaajan asuinalueella ilman aikuisten valvontaa (81 %) (Kuvio 6). Seitsemän vastaajaa kymmenestä (73 %) arvioi asuinalueiden eriytymisen olevan kasvava ongelma Suomessa. Vähän yli puolet vastaajista (61 %) koki, että kaupunki ei ole maaseutua turvallisempi asuinympäristö. Poliittiset erimielisyydet eivät aiheuttaneet vastaajissa juuri pelkoa (25 %).

Asuinalueiden eriytymisestä olivat erityisen huolissaan korkeasti koulutetut, työttömät ja ne, joilla oli ongelmia toimeentulon kanssa. Poliittiset erimielisyydet aiheuttivat pelkoa korkeasti koulutetuilla, opiskelijoilla, haavoittuvassa asemassa olevilla, taloudellisia vaikeuksia kokevilla sekä vanhemmilla ikäryhmillä. Eläkeläiset kokivat muita useammin, että Suomi on turvallinen maa ja työttömät kokivat näin kaikkein vähiten. Vastaajat, jotka kokivat olevansa haavoittuvassa asemassa, pitivät kaupunkia maaseutua turvallisempina asuinympäristönä. Vanhemmat ikäryhmät kokivat toisin, sillä he olivat useammin sitä mieltä, että kaupunki ei ole maaseutua turvallisempi ympäristö.

Kokemus Suomesta turvallisenä maana ei ole juuri muuttunut vuosien 2015 ja 2021 välillä, mutta kokemus siitä, että lapset voivat liikkua ulkona vapaasti ilman aikuisten valvontaa on hieman kasvanut vuosien 2019 ja 2021 välillä (2019 77 %; 2021 81 %). Myös kokemus siitä, että kaupunki olisi maaseutua turvallisempi tai turvattomampi paikka asua ei ole muuttunut vuosien varrella. Sen sijaan vuonna 2021 koettiin vuoteen 2019 verrattuna enemmän, että poliittiset erimielisyydet pelottavat (2019 18 %; 2021 25 %).

Kokemus erilaisten uhkien todennäköisyydestä seuraavan kolmen vuoden aikana

Kuvio 7: Vastaajien arvio erilaisten uhkien todennäköisyydestä seuraavan kolmen vuoden aikana (%).

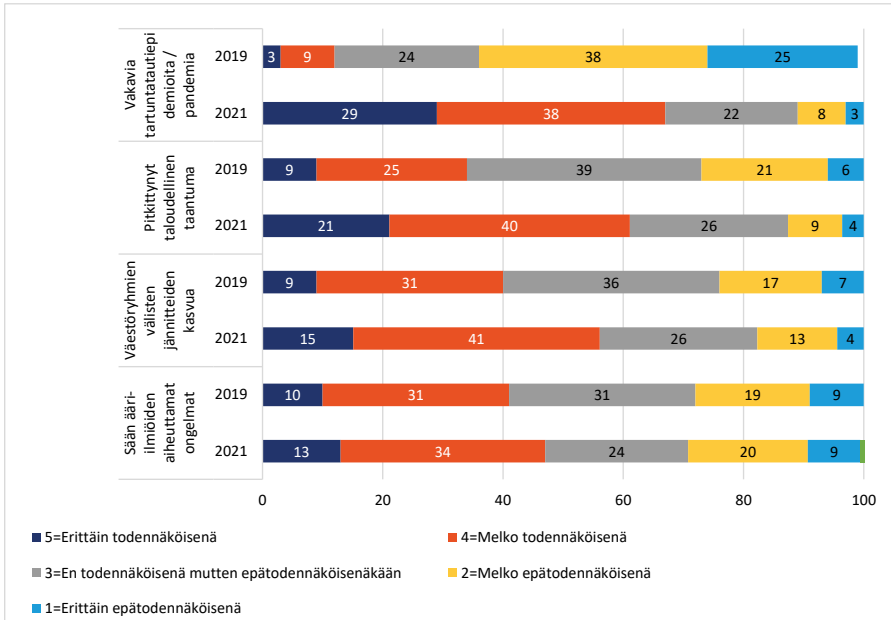
Pelkojen lisäksi vastaajilta kysyttiin, kuinka todennäköisinä he pitivät erilaisten yhteiskuntaan, väestöön ja ympäristöön kohdistuvien uhkien tapahtumista Suomessa seuraavan kolmen vuoden aikana (Kuvio 7). Todennäköisimpinä pidettyjä uhkia olivat vakava tartuntatauti-epidemia (67 %), pitkittynyt taloudellinen taantuma (61 %) sekä väestöryhmien välisten jännitteiden kasvu (56 %). Vajaa puolet vastaajista arvioi erittäin tai melko todennäköisiksi sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat ongelmat (47 %), ääriajattelusta johtuvan laajamittaisen väkivallanteon (46 %) laajamittaisen maahanmuuton aiheuttamat häiriöt ja/tai rikokset (45 %). Näitä harvemmin todennäköisinä pidettiin hallituksen sisäpoliittisia päätöksentekoa oleel-

lista vaikeuttavia ongelmia (38 %), yhteiskunnan sähkö- ja verkkoyhteydet lamauttavaa kyberhyökkäystä (37 %) sekä ympäristökatastrofia (35 %). Epätodennäköisinä pidettiin sotilaallista iskuja (4 %), ongelmia tuontien energian saannissa (20 %) sekä terroristista hyökkäystä (22 %). Hallituksen ulko- (27 %) ja sisäpoliittiset (38 %) päätöksentekoa oleellisesti vaikeuttavat ongelmat olivat yleisimmin ne uhat, joita vastaavat eivät pitäneet todennäköisinä mutta eivät myöskään epätodennäköisinä.

Sukupuolen mukaan tarkasteltuna miehet pitivät hieman naisia todennäköisempänä yhteiskunnan sähköiset ja verkotetut järjestelmät lamauttavan kyberhyökkäyksen sekä hallituksen sisäpoliittisen tai ulkopoliittisen päätöksentekoa oleellisesti vaikeuttavan ongelman tapahtumista. Vastaavasti naiset pitivät miehiä todennäköisempänä vakavat tartuntatauti-epidemiat sekä sään ääri-ilmiöiden esiintymistä.

Lapsiperheet kokivat terroristisen hyökkäyksen tai laajamittaisen maahantulon aiheuttaman häiriön muita kotitaloustyyppejä todennäköisempänä. Peruskoulutetut näkivät laajamittaisen maahantulon aiheuttaman häiriön sekä vakavat tartuntatauti-epidemiat todennäköisempänä kuin korkeammin koulutetut vastaajat. Korkeakoulutetut vastaajat kokivat matalammin koulutettuja todennäköisempänä sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat ongelmat sekä väestöryhmien välisten jännitteiden kasvun. Haavoittuvassa asemassa olevat sekä toimeentulon kanssa vaikeuksia kokevat pitivät erilaisia uhkia yleisesti ottaen todennäköisimpinä kuin muut vastaajaryhmät. Vanhemmat ikäryhmät pitivät todennäköisimpänä vakavia tartuntatauti-epidemioita, mutta nuorempia ikäryhmiä epätodennäköisempänä terroristista hyökkäystä tai muuta ääriajattelusta johtuvaa laajamittaista väkivallantekoa. Nuorimmat ikäryhmät pitivät vanhempia ikäryhmiä todennäköisempänä kyberhyökkäystä.

Suurissa kaupungeissa asuvat arvioivat terroristisen hyökkäyksen, hallituksen sisäpoliittisen sekä ulkopoliittisen ongelmatilanteen epätodennäköisempänä kuin harvemmin asutuilla seuduilla asuvat vastaajat. Kyberhyökkäystä piti todennäköisimpänä taajamissa ja haja-asutusalueella sekä pienissä kaupungeissa asuvat vastaajat. Taajamissa ja haja-asutusalueella asuvat näkivät laajamittaisen maahantulon aiheuttamat häiriöt, vakavat tartuntatauti-epidemiat sekä tuontien energian ongelmat muualla asuvia todennäköisempänä. Suurissa kaupungeissa asuvat pitivät sään ääri-ilmiöitä todennäköisempänä kuin harvemmin asutuilla alueilla asuvat.

Kuvio 8: Vuosien 2019 ja 2021 vertailu erilaisten uhkien todennäköisyydestä seuraavan kolmen vuoden aikana (%).

Vuonna 2019 todennäköisimpinä uhkina pidettiin sään ääri-ilmiöiden aiheuttamia ongelmia (41 %), väestöryhmien välisten jännitteiden kasvua (40 %) sekä laajamittaisen maahantulon aiheuttamia häiriöitä tai rikoksia (36 %). Ainoastaan väestöryhmien välisten jännitteiden kasvu (56 %) on myös vuonna 2021 kolmen todennäköisimpinä pidetyn uhan joukossa. Yleisesti ottaen vastaajat arvioivat erilaiset uhat todennäköisemmiksi vuonna 2021 verrattuna aikaisempiin vuosiin (2015, 2017 ja 2019). Syynä tähän voi olla odottamaton vuonna 2020 alkanut koronaviruspandemia, ja sen vaikutukset muun muassa talouteen, työllisyyteen ja poliittiseen päätöksenteon haasteisiin. Globaalien uhkien muuttuminen kotimaiseksi, radikaalilla tavalla arkielämää rajoittavaksi uhaksi saattoi herättää ihmiset näkemään erilaiset uhat todennäköisempänä. Vuonna 2021 jopa 67 prosenttia vastaajista piti todennäköisenä seuraavan kolmen vuoden kuluessa vakavaa tartuntatauti-epidemiaa, ja vuosina 2019 ja 2017 vastaava luku oli vain 12 prosenttia. Kiinnostavaa on, että vuonna 2015 30 prosenttia vastaajista piti todennäköisenä vakavaa tartuntatauti-epidemiaa. Vuonna 2019 pitkittynyttä taloudellista taantumaa piti todennäköisenä 34 prosenttia vastaajista, kun vastaava prosentti vuonna 2021 oli 61.

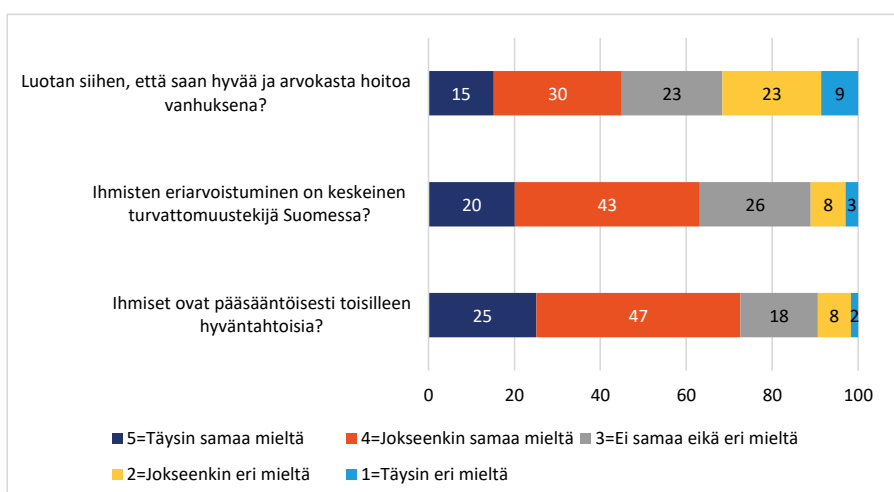

Verrattaessa muutoksia niissä neljässä uhassa, joita pidettiin todennäköisimpinä vuonna 2021, voidaan todeta vastaajien kokemuksen uhkien todennäköisyydestä lisääntyneen sekä niiden vastaajien osuuden vähentyneen, jotka eivät pitäneet uhkia todennäköisinä mutta eivät myöskään epätodennäköisinä (Kuvio 8).

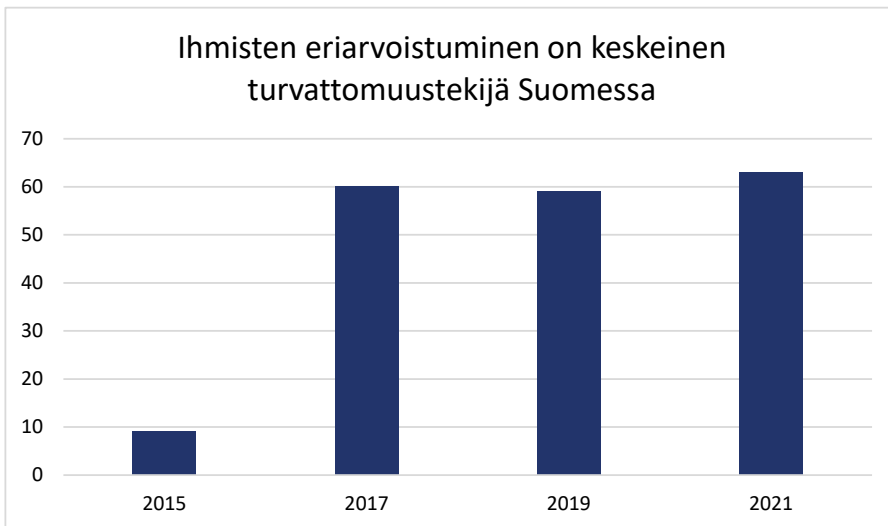
4.4. Luottamus toisia ihmisiä kohtaan sekä tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu

Luottamus muihin ihmisiin, hoivaan vanhuksena sekä eriarvoisuuden merkitys turvattomuustekijänä

Vajaa puolet vastaajista (45 %) luotti siihen, että saa vanhuksena hyvää ja arvokasta hoitoa, mutta kolmasosa (32 %) oli eri mieltä (Kuvio 9). Miehet ja peruskoulutetut luottivat muita hieman enemmän saavansa hyvää ja arvokasta hoitoa vanhuksena, samoin taajamissa ja haja-asutusalueella asuvat verrattuna erityisesti suurissa kaupungeissa asuviin vastaajiin. Haavoittuvassa asemassa olevat uskoivat muita harvemmin saavansa hyvää hoitoa vanhuksena.

Kuvio 9: Vastaajien luotto hyvään hoitoon vanhuksena sekä arvio eriarvoisuuden roolista turvattomuustekijänä sekä ihmisten hyväntahtoisuuden luottaminen (%).

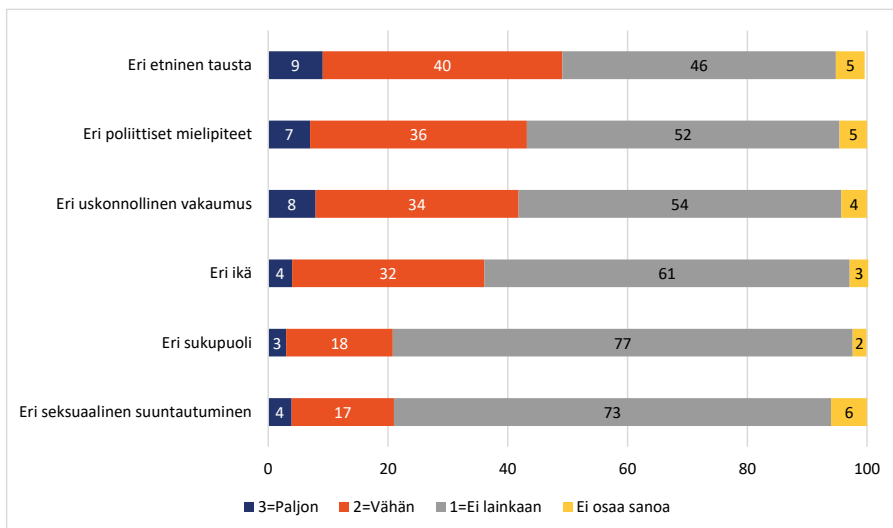

Kuvio 10: Vastaajien käsitys eriarvoisuudesta turvattomuustekijänä vuosittain (%). Jakauma sisältää prosentin vastaajien ”5 täysin samaa mieltä” ja ”4 Jokseenkin samaa mieltä” vastauksista.

Kuusi vastaajaa kymmenestä (63 %) oli sitä mieltä, että ihmisten eriarvoistuminen on keskeinen turvattomuustekijä Suomessa. Vuosina 2019 ja 2017 suunnilleen saman verran koki näin, mutta vuonna 2015 vain harva piti eriarvoistumista keskeisenä turvattomuustekijänä Suomessa (Kuvio 10). Enemmistö (72 %) vastaajista uskoi, että ihmiset ovat pääsääntöisesti hyväntahtoisia toisilleen, mikä on suunnilleen saman verran kuin vuoden 2019 kyselyssä (71 %). Alimmillaan ihmisten hyväntahtoisuuteen luottavia vastaajia oli vuonna 2015, jolloin 63 prosenttia vastaajista uskoi ihmisten olevan pääsääntöisesti hyväntahtoisia.

Vastaajat, joilla oli vaikeuksia toimeentulon kanssa, epäilivät muita enemmän sitä, että ihmiset ovat pääsääntöisesti hyväntahtoisia tai että he saivat hyvää hoitoa vanhuksena. He myös kokivat muita enemmän, että eriarvoistuminen on keskeinen turvattomuustekijä Suomessa. Vanhemmat ikäryhmät uskoivat muita useammin saavansa hyvää hoitoa vanhuksena sekä kokivat eriarvoistumisen olevan keskeinen turvattomuustekijä.

Erilaisuuden yhteys toisen ihmisen luotettavana pitämiseen

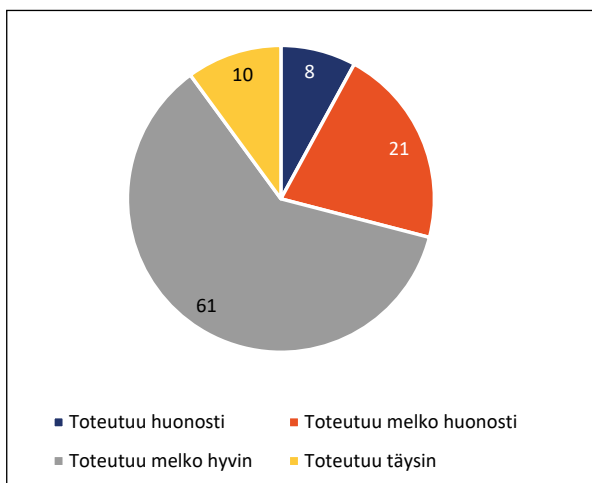

Kuvio 11: Miten erilaiset ominaisuudet vaikuttavat vastaajien näkemykseen ihmisen luotettavuudesta, jos ne ovat eri kuin vastaajalla? (%)

Kyselyssä tiedusteltiin ihmisten käsityksiä eri väestöryhmien yhdenvertaisesta ja oikeudenmukaisesta kohtelusta eri tavoin. Vuoden 2021 kyselyssä kysyttiin, vaikuttaako ihmisten luottamukseen kanssaihmiä kohtaan, jos he edustavat esimerkiksi eri sukupuolta, poliittista mielipidettä, seksuaalista suuntautumista tai etnistä taustaa kuin mitä vastaajat itse edustavat (Kuvio 11). Eniten luottamukseen vaikutti toisen henkilön etninen tausta (49 %), poliittiset mielipiteet (43 %) sekä eri uskonnollinen vakaumus (42 %). Vastaajia, joiden mielestä näillä kolmella tekijällä on paljon vaikutusta toista ihmistä kohtaan tunnetun luottamuksen kanssa, oli 7–9 prosenttia. 77 prosentilla vastaajista eri sukupuoli, 73 prosentilla eri seksuaalinen suuntautuminen ja 61 prosentilla eri ikä ei vaikuttanut lainkaan luottamukseen toista ihmistä kohtaan. Kulttuuriset ja ideologiset tekijät herättivät epäluottamusta herkemmin kuin henkilön muut ominaisuudet. Tulokset ovat hyvin samankaltaisia vuonna 2021 kuin vuonna 2019. Ainoa ero on, että ihmisen ikä koettiin merkittävämmäksi luottamiselle vuonna 2019 verrattuna vuoteen 2021.

Miesten luottamukseen vaikutti naisia enemmän ihmisen eri etninen tausta. Korkeammin koulutetut vastasivat matalammin koulutettuja useammin, että eri seksuaalinen suuntautuminen ei vaikuta luottamukseen. Poliittisen mielipiteen kohdalla tilanne oli päinvastainen eli matalammin koulutetuilla eri poliittisella mielipiteellä ei ollut merkitystä luottamukseen. Haavoituvassa asemassa olevat kokivat muita useammin, että erilaisuus vähentää luottamusta, sillä eri poliittinen mielipide, seksuaalinen suuntautuminen ja etninen tausta vaikuttivat paljon toiseen ihmiseen luottamiseen. Vastajat, joilla oli toimeentulon kanssa ongelmia, kokivat muita enemmän, että sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, etninen tausta, uskonnollinen vakaumus ja poliittiset mielipiteet vaikuttavat ihmisen luotettavuuteen. Nuoremmat ikäluokat vastasivat vanhempia ikäluokkia useammin, että eri seksuaalisella suuntautumisella ei ole merkitystä ihmiseen luottamiseen. Toisaalta vanhemmat ikäryhmät vastasivat nuorempia enemmän, että eri poliittisella mielipiteellä tai uskonnollisella vakaumuksella ei ole merkitystä. Taajamissa ja haja-asutusalueilla asuvilla eri poliittinen mielipide vaikutti luottamukseen enemmän kuin tiheimmin asutuilla alueilla asuvilla.

Kokemus tasa-arvon toteutumisesta viranomaistoiminnassa

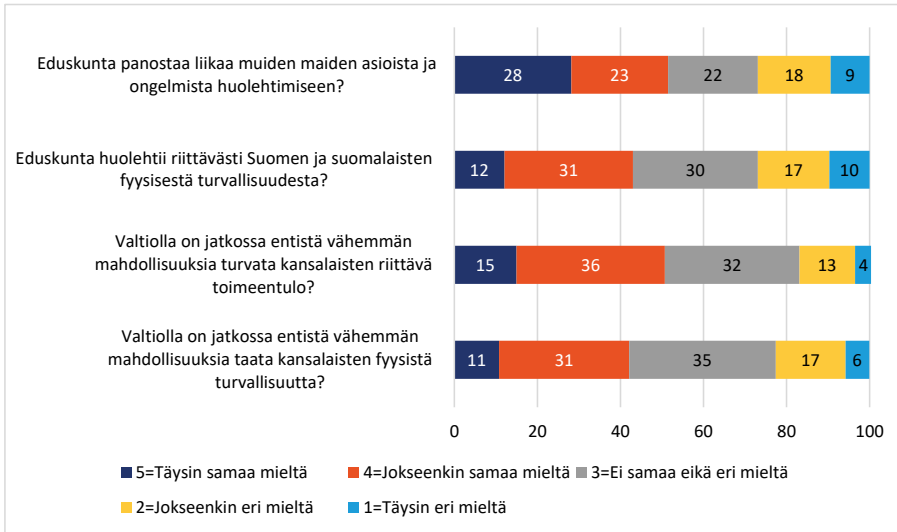

Kuvio 12: Vastaajien näkemys ihmisten tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta viranomaistoiminnassa yksilön erilaisista ominaisuuksista riippumatta (%).

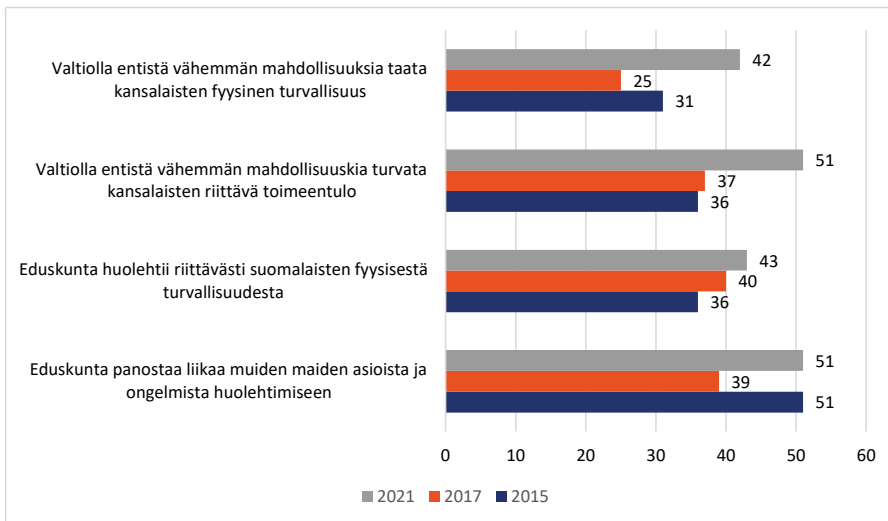
Tämän lisäksi tarkasteltiin, toteutuuko vastaajien mielestä ihmisten välinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus viranomaistoiminnassa edellä mainituista ja henkilökohtaisista ominaisuuksista huolimatta (Kuvio 12). Kolme vastaajaa kymmenestä (29 %) arvioi, että tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu toteutuu huonosti tai melko huonosti, mutta ylivoimaisesti useimmin (61 %) vastaajien mukaan tasa-arvoisuus ja yhdenvertainen kohtelu toteutuu melko hyvin. Miesten sekä korkeakoulutettujen vastaajien mielestä tasa-arvoisuus ja yhdenvertainen kohtelu toteutui hieman muita paremmin. Haa-voittuvassa asemassa olevat tai toimeentulon kanssa vaikeuksia kokevat arvioivat muita useammin, että tasa-arvo ja yhdenvertainen kohtelu viranomaistoiminnassa toteutuu heikosti.

4.5. Valtion ja eduskunnan rooli ja mahdollisuudet turvallisuuden takaajana

Vastaajilta kysyttiin näkemystä valtion ja eduskunnan mahdollisuuksista huolehtia kansalaisten fyysisestä ja taloudellisesta toimeentulosta (Kuvio 13). Vajaa puolet prosenttia vastaajista koki, että eduskunta huolehtii riittävästi Suomen ja suomalaisten fyysisestä turvallisuudesta. Puolet vastaajista (51 %) arvioi, että valtiolla on jatkossa entistä vähemmän mahdollisuuksia turvata kansalaisten riittävä toimeentulo. Neljä vastaajaa kymmenestä (42 %) arvioi, että valtiolla on jatkossa vähemmän mahdollisuuksia taata kansalaisten fyysinen turvallisuus. Puolet vastaajista (51 %) oli sitä mieltä, että eduskunta panostaa liikaa muiden maiden asioista ja ongelmista huolehtimiseen. Mieli-
pide tästä asiasta oli palannut vuoden 2015 tasolle, sillä vuonna 2017 39 prosenttia vastaajista koki näin (Kuvio 14). Kaiken kaikkiaan vastaajat arviot valtion ja eduskunnan mahdollisuuksista ovat muuttuneet negatiivisemmiksi verrattaessa vuosien 2015 ja 2017 kyselyihin. Toisaalta vastaajien kokemus siitä, että eduskunta huolehtii riittävästi suomalaisten fyysisestä turvallisuudesta, on nyt korkeimmillaan koko kyselyhistorian aikana. Vaikuttaa siltä, että vastaajat ovat kokonaisuudessaan tyytyväisiä eduskunnan koronavastaisiin toimiin fyysisen turvallisuuden suhteen.

Kuvio 13: Käsitukset valtion ja eduskunnan roolista, resursseista sekä politiikan hyväksyttävyydestä (%).

Kuvio 14: Vuosien vertailu käsityksistä valtion ja eduskunnan roolista, resursseista sekä politiikan hyväksyttävyydestä (%). Jakauma sisältää vastaajien ”5 Täysin samaa mieltä” sekä ”4 Jokseenkin samaa mieltä” vastaukset.

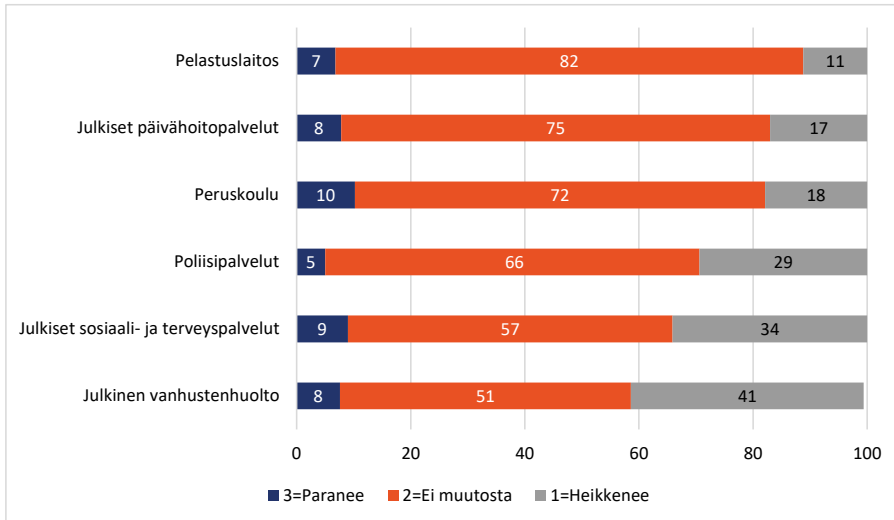
Miehet kokivat hieman naisia enemmän, että valtiolla on entistä vähemmän mahdollisuuksia turvata kansalaisten fyysinen turvallisuus tai riittävä toimeentulo. Miehet myös kokivat naisia enemmän, että eduskunta panostaa liikaa muiden maiden asioista ja ongelmista huolehtimiseen. Samoin ajatteli yksinasuvat ja lapsiperheet hieman muita kotitaloustyyppettä useammin. Matalammin koulutetut kokivat korkeammin koulutettuja useammin, että valtiolla on entistä vähemmän mahdollisuuksia turvata kansalaisten fyysinen turvallisuus tai riittävä toimeentulo ja että eduskunta panostaa liikaa muiden maiden asioista huolehtimiseen. Toisaalta he kokivat myös muita enemmän, että eduskunta huolehtii riittävästi Suomen ja suomalaisten fyysisestä turvallisuudesta.

Vastaajat, jotka kokivat olevansa haavoittuvassa asemassa tai heillä oli vaikeuksia toimeentulon kanssa, uskoivat muita enemmän, että valtiolla on jatkossa vähemmän mahdollisuuksia turvata kansalaisten fyysinen turvallisuus. Lisäksi he kokivat, että eduskunta keskittyy liikaa muiden valtioiden asioista ja ongelmista huolehtimiseen eikä se huolehti riittävästi Suomen ja suomalaisten fyysisestä turvallisuudesta. Taajamissa ja haja-asutusalueella asuvat vastaajat kokivat kaupungeissa asuvia useammin, että eduskunta huolehtii riittävästi fyysisestä turvallisuudesta, ja toisaalta myös niin, että eduskunta panostaa liikaa muiden maiden asioista ja ongelmista huolehtimiseen. Nuoremmat vastaajat kokivat vanhempia vastaajia enemmän, että valtiolla on jatkossa heikommät mahdollisuudet taata kansalaisten fyysinen turvallisuus.

4.6. Palveluiden saatavuus sekä erilaisten viranomaistahojen sekä verkostojen yhteys turvallisuuden tunteeseen

Näkemys viranomaispalveluiden saatavuuden kehityksestä

Viimeisenä teemana kyselyssä käsiteltiin muun muassa viranomaisten, järjestöjen, läheisten sekä ihmisten omaa roolia turvallisuuden tunteen lisäämisessä sekä arviota palveluiden saatavuuden kehityksestä omassa asuinympäristössä.

Kuvio 15: Arvio erilaisten viranomaispalveluiden saatavuuden muutoksesta vastaajan asuinalueella seuraavan kolmen vuoden aikana (%).

Vastaajat arvioivat erilaisten palvelujen saatavuuden muutosta asuinalueellaan seuraavien kolmen vuoden aikana (Kuvio 15). Vuoden 2019 Turvasa-kyselyssä vastaajat olivat optimistisempia kaikkien palveluiden saatavuuden osalta verrattuna vuoden 2021 kyselyyn. Vuoden 2021 arviot ovat samankaltaisia kuin vuonna 2017. Vuoden 2021 kyselyssä arviot olivat maltillisemmat palveluiden parantumisen suhteen ja negatiivisemmat palveluiden heikkenemisen suhteen. Vähiten muutosta vuonna 2021 arveltiin tapahtuvan pelastuslaitoksen palveluiden saatavuudessa. Vastaajat arvelivat yleisemmin, että palvelut heikkenevät (11–41 %) kuin paranevat (5–10 %). Heikoimman tuloksen vertailussa saivat julkinen vanhustenhuolto, jonka osalta 41 prosenttia arveli palveluiden heikkenevän. Myös julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden (34 %) sekä poliisin palveluiden (29 %) arveltiin heikkenevän.

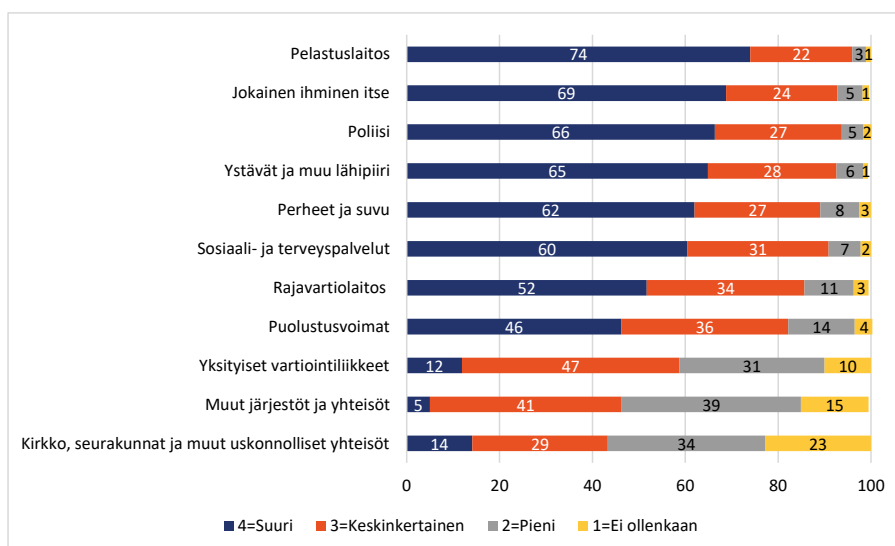
Haavoittuvassa asemassa olevat, toimeentulon kanssa vaikeuksia kokevat sekä nuoremmat ikäluokat arvioivat muita useammin, että erilaiset palvelut tulevat heikkenemään seuraavan kolmen vuoden aikana. Korkeammin koulutetut vastaajat uskoivat peruskoulutettuja enemmän, että julkiset päivähoitopalvelut sekä peruskoulu tulevat paranemaan. Kotitaloustyyppin mukaan tarkasteltuna näytti siltä, että lapsiperheet arvioivat muita enemmän, että poliisipalvelut tulevat heikkenemään. Lapsiperheet ja lapsettomat pariskunnat uskoivat myös muita useammin, että julkiset päivähoitopalve-

lut tulevat heikkenemään. Taajamissa ja haja-asutusalueella asuvat kokivat tiheimmin asutuilla alueilla asuvia enemmän, että julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut, poliisipalvelut sekä pelastuslaitoksen palvelut tulevat heikkenemään, ja suurissa kaupungeissa uskottiin vastaavasti niiden parantuvan. Suurissa kaupungeissa uskottiin myös, että peruskoulu ja julkiset päivähoitopalvelut tulevat parantumaan.

Viranomaisten ja muiden verkostojen rooli turvallisuuden tunteen lisäämiselle

Ensimmäisessä Turvassa –kyselyssä vuonna 2015 (Kekki & Mankkinen, 2016) pyydettiin vastaajia nimeämään enintään kolme asiaa, jotka tuovat hänelle turvaa. Perhe, läheiset ihmiset ja muut ihmissuhteet nousivat kyselyssä yleisimmin turvaa tuottaviksi asioiksi. Muita yleisesti nimettyjä tekijöitä olivat oma koti, toimeentulo, työ ja terveys. Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi vastauksissa korostuivat kaksi teemakokonaisuutta: palvelut (esimerkiksi poliisi, palokunta, sosiaali- ja terveydenhuolto, eläke ja koulutus) sekä suomalaisen yhteiskunnan ominaispiirteet (mm. rauhallinen, turvallinen, itsenäinen ja demokraattinen maa) (Kekki & Mankkinen, 2016).

Kuvio 16: Vastaajien arvio erilaisten tekijöiden vaikutuksesta turvallisuuden tunteen lisäämisessä (%).

Tässä kyselyssä vastaajilta tiedusteltiin, lisäävätkö esimerkiksi erilaiset viranomaiset tai oma lähipiiri vastaajan turvallisuuden tunnetta (Kuvio 16). Turvallisuuden tunnetta lisäsi vastaajien mielestä eniten erilaiset viranomaiset (82–96 %), ja vähiten yksityiset vartioliikkeet (59 %), muut järjestöt ja yhteisöt (46 %) sekä kirkko, seurakunnat ja muut uskonnolliset yhteisöt (43 %). Vastaajat kokivat yleisesti ottaen eri viranomaisten roolin olevan suurempi kuin muiden tekijöiden.

Naiset pitivät miehiä tärkeämpänä turvallisuuden tunteelle poliisia, pelastuslaitosta, sosiaali- ja terveystalvueluita, kirkkoa, perhettä ja sukua, ystäviä ja lähipiiriä sekä jokaisen ihmisen omaa roolia. Matalammin koulutetut pitivät tärkeämpänä kirkkoa ja muita järjestöjä kuin korkeammin koulutetut. Haavoittuvassa asemassa olevat pitivät muita tärkeämpänä turvallisuuden tunteelle kirkkoa, muita järjestöjä sekä yksityisiä vartioliikkeitä. Vanhemmat ikäluokat sekä vastaajat, joilla oli toimeentulon kanssa vaikeuksia, kokivat muita useammin, että mitkään mainitut tahot eivät ole tärkeitä turvallisuuden tunteen lisäämiselle. Suurissa kaupungeissa asuvat pitivät pienemmillä paikkakunnilla asuvia vastaajia vähemmän tärkeinä puolustusvoimia, kirkkoa sekä perheen ja suvun roolia.

Verrattuna vuosien 2019 ja 2017 kyselyihin vuoden 2021 kyselyssä vastattiin harvemmin, että erilaisilla viranomaisilla on suuri merkitys turvallisuuden tunteen lisääntymiselle. Esimerkiksi pelastuslaitosta piti erittäin tärkeänä vuonna 2019 80 prosenttia vastaajista ja vuonna 2017 86 prosenttia, mutta vuonna 2021 vastaava prosentti oli enää 74 prosenttia.

4.7. Erillisanalyysi: Asenne vai sosioekonomiset tekijät?

Kansallisten uhkien todennäköisenä pitämiseen yhteydessä olevat tekijät

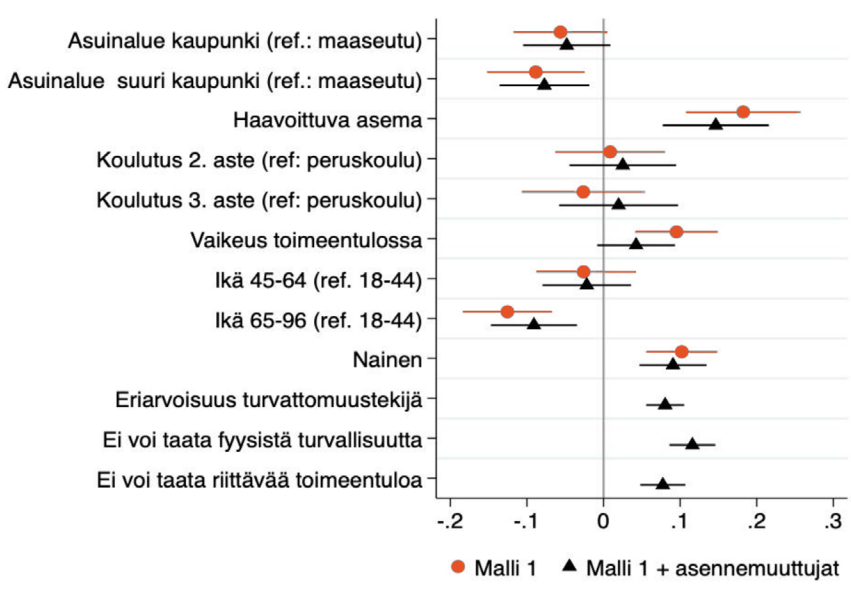
Kriisitietoisuus on tärkeässä roolissa kriiseihin varautumisessa ja niistä selviämässä (Paton, 2003; Keim, 2008). Todennäköisimpinä pidettyihin uhkiin varaudutaan paremmin kuin niihin, joita pidetään epätodennäköisenä (Paton, 2003). Tämän vuoksi ihmisten käsitykset uhkien todennäköisyydes-

tä ovat tärkeitä sisäiselle turvallisuudelle. Toisaalta ihmiset, jotka ovat joko itse kokeneet jonkin häiriötilanteen tai joku heidän läheisistään on kokenut sellaisen, ovat paremmin varautuneita häiriötilanteisiin kuin ne, joilla ei ole omakohtaista kokemusta (Heidenstrøm & Kvarnlöf, 2018; Perry & Lindell, 2008). Tämän lisäksi sosioekonominen asema ja asenteet ovat yhteydessä siihen, mitä uhkia pelätään ja miten todennäköisenä ne nähdään (esimerkiksi Näsi ym., 2018). Pelko erilaisia rikoksia kohtaan on usein suurinta naisilla, vanhemmilla ihmisillä, matalasti koulutetuilla ja työttömillä (Vieno ym., 2013; Näsi ym., 2018; Vauclair & Bratanova, 2017). Heikko sosioekonominen asema vaikuttaa olevan positiivisesti yhteydessä pelkoihin ja vähentää näin turvallisuuden tunnetta. Tämänkin selvityksen osiossa 4.3. tarkasteltiin erilaisten kansallisten uhkien todennäköisenä pitämistä sekä turvallisuuden tunnetta eri tausta tekijöiden mukaan, ja havaittiin eri uhkien kohdalla eroavaisuuksia niin sosioekonomisen taustan kuin muiden demografisten tekijöiden mukaan. Tämä erillisanalyysiosio laajentaa ja syventää tarkastelua siten, että yksittäisten uhkatekijöiden sijaan tarkastellaan vastaajien näkemyksiä uhkien todennäköisyydestä käyttäen summamuuttujaa eri uhkatekijöistä. Tämä mahdollistaa paremman kokonaiskuvan saamisen. Tämän lisäksi tässä osiossa syvennetään analyysia käyttäen monimuuttujamenetelmiä, mikä mahdollistaa ilmiöiden tarkemman tarkastelun. Tässä osiossa tarkastellaan siis, miten erilaiset tekijät ovat yhteydessä siihen, miten todennäköisenä ihmiset pitävät erilaisia kansallisia uhkia seuraavan kolmen vuoden aikana. Suomalaisia tutkimuksia aiheesta on vain vähän ja aiemmassa tutkimuksessa on lähinnä keskitytty rikoksiin liittyviin pelkoihin (vrt Näsi ym., 2018). Tämä erillisanalyysi tarjoaa uutta ja hieman yksityiskohtaisempaa tietoa kansallisista uhista ja niiden todennäköisenä pitämisestä. Erillisanalyysissä pyritään erityisesti selvittämään, kuinka erilaiset sosioekonomiset ja demografiset tekijät sekä turvallisuuteen liittyvät asennemuuttujat ovat yhteydessä kansallisten uhkien todennäköisenä pitämiseen.

Pääanalyysimenetelmänä käytetään lineaarista regressiota ja analyyseissä on käytetty painoja. Taustatekijät on samalla lailla muokattu ja kategorioitu kuin tässä selvityksessä muutoin (kts. Luku 3). Selitettävänä muuttujana tutkimuksessa on summamuuttuja erilaisista uhkatekijöistä (kts luku 4.3.). Kansallisten uhkien summamuuttuja on tehty Turvassa-kyselyn 13 kysymyksestä (k91-k913). Vastaajilta on kysytty kuinka todennäköisenä he pitävät seuraavan kolmen vuoden aikana esimerkiksi terroristista hyökkäystä, sotilaallista iskuja ja sään ääri-ilmiöiden aiheuttamia ongelmia (kts kysymykset Liite 1). Summamuuttujan Cronbachin alfa on 0,82, mikä viittaa siihen, että

summamuuttujassa olevat kysymykset sopivat hyvin yhteen ja muodostavat kelvollisen latentin muuttujan, sillä alfa-kerrointa 0,80 pidetään usein hyvänä. Summamuuttuja kuvaa siis hyvin vastaajien kokemusta erilaisten turvallisuus uhkien todennäköisyydestä.

Kuvailevat tunnusluvut olivat samankaltaiset kuin koko Turvassa 2021-selvityksen kuvailevat tunnusluvut (kts 3.2. & Liite 3). Eroja oli vain vähän ja ne johtuivat siitä, että kaikki kyselyyn vastanneet eivät vastanneet aivan kaikkiin kysymyksiin. Vain peruskoulun käyneet vastasivat hieman harvemmin kaikkiin kysymyksiin, sillä tässä erillisanalyysissä peruskoulutettuja oli 13 prosenttia vastaajista, kun koko kyselyssä heitä oli 14 prosenttia. Samoin vanhemmat vastaajat jättivät nuorempia vastaajia useammin vastaamatta kaikkiin kysymyksiin.

Kuvio 17: Sosioekonomisten ja demografisten tekijöiden sekä turvallisuutta koskevien asennemuuttujien yhteys vastaajien kokemukseen kansallisten uhkatekijöiden todennäköisyydestä. Lineaarinen regressio (N=2800).

Regressioanalyysin tulosten mukaan suurissa kaupungeissa asuvat pitivät erilaisia kansallisia uhkia vähemmän todennäköisenä kuin maaseudulla tai taajamissa asuvat, mutta kaupungeissa ja maaseudulla asuvat eivät eronneet toisistaan tilastollisesti merkitsevästi (Kuvio 17, taulukkona Liite 3). Haavoittuvassa asemassa olevat kokivat kansalliset uhat muita todennäköisempänä.

Koulutus ei ollut tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä kansallisten uhkien todennäköisenä pitämiseen – ei edes silloin, jos mallissa ei ollut haavoittuvassa asemassa oleminen tai toimeentulo. Vaikuttaa siis siltä, että koulutus ei ole yhteydessä kansallisten uhkien todennäköisenä pitämiseen, kun muut demografiset tekijät, kuten ikä ja sukupuoli, on vakioitu. Vaikeudet toimeentulossa lisäsivät vastaajien kokemusta uhkien todennäköisyydestä, mutta kun turvallisuutta koskevat asennemuuttajat olivat mallissa niin tämä yhteys katosi. Turvallisuusasenteet näyttivät siis selittävän tämän yhteyden. Asennemuuttajien lisääminen malliin ei juurikaan muuttanut muiden estimaattien kokoa.

Vanhemmat ikäryhmät näkivät erilaiset uhkatekijät vähemmän todennäköisenä kuin nuoret ikäryhmät, ja naiset todennäköisempinä kuin miehet. Erilaiset turvallisuusasenteet olivat positiivisesti yhteydessä erilaisten uhkien todennäköisenä pitämiseen eli mitä enemmän vastaaja oli esimerkiksi sitä mieltä, että valtio ei voi taata fyysistä turvallisuutta, niin sitä todennäköisempänä vastaaja piti erilaisia uhkia. Asennemuuttajien sisällyttäminen paransi mallia, sillä kun sosioekonomiset ja demografiset tekijät olivat mallissa niin selitys aste oli vain 3,7 prosenttia, mutta kun asennemuuttajat olivat mukana, niin selitysaste nousi jo 15,6 prosenttiin.

Tulokset viittaavat siihen, että kansallisten uhkien todennäköisenä pitämisessä oli eroja sosioekonomisten ja demografisten tekijöiden mukaan, ja turvallisuutta koskevilla asenteilla oli vahva yhteys uhkien todennäköisenä pitämiseen. Kansallisten uhkien todennäköisenä pitämistä lisäsivät haavoittuvassa asemassa oleminen sekä naissukupuoli, ja vähensivät korkeampi ikä ja suuressa kaupungissa asuminen. Turvallisuuden kokemista mittaavien asennemuuttajien lisääminen malliin ei muuttanut yhteyksien merkitsevyyksiä paitsi toimeentulon kohdalla.

Naiset pitivät kansallisia uhkia todennäköisempänä kuin miehet, mikä vastaa aikaisempia tutkimustuloksia rikosten peloista. Kiinnostava havain-

to on, että vastaajan koulutus ei ollut yhteydessä uhkien todennäköisenä pitämiseen, vaikka aikaisempi kirjallisuus rikosten peloista tähän viittaakin (esimerkiksi Näsi ym., 2018). Tämä saattaa selittyä sillä, että koulutuksen ja turvattomuuden yhteyttä selittää enemmän taloudelliset tekijät sekä asennetekijät kuin inhimilliseen pääomaan kuuluvat tekijät. Toinen selitys on se, että rikosten pelko ja kansallisten uhkien todennäköisenä pitäminen ovat erilaisia asioita, jolloin koulutus on vahvemmin yhteydessä rikoksiin, mikä saattaa johtua siitä, että matala koulutus on sekä yhteydessä rikosten tekemiseen että rikosten uhriksi joutumiseen (esimerkiksi Dobbie ym., 2019; Farrington, 2007; Aaltonen ym., 2012; Aaltonen, 2017). Kun erilaisia kansallisia uhkia tarkasteli erikseen, löytyi yksi ero koulutusryhmien välillä: korkeakoulutetut pitivät peruskoulutettuja vähemmän todennäköisenä laajamittaisen maahantulon aiheuttamaa häiriötä.

Päin vastaisia tuloksia rikoskirjallisuuteen (esimerkiksi Näsi ym., 2018) liittyen löytyi myös iästä, sillä vanhemmat ikäryhmät pitivät erilaisia kansallisia uhkia vähemmän todennäköisenä kuin nuoremmat ikäryhmät. Tämä on kiinnostava havainto, sillä selvästi kansallisten uhkien todennäköisenä pitäminen eroaa rikosten pelosta myös tässä. Ehkä pidempi elämäkokemus ja erilaisten kansallisten ja kansainvälisten kriisien näkeminen on lisännyt näkemystä Suomesta turvallisena maana, sillä edes kylmänsodan aikana monet uhkakuvat eivät toteutuneet, etenkin Suomessa.

Tulokset viittaavat siihen, että jos turvallisuuden tunnetta halutaan nostaa ja ihmisten välisiä eroja uhkien kokemisessa vähentää, niin yhteiskunnan heikommassa asemassa olevien asemaa tulisi parantaa ja vähentää eriarvoisuutta.

5. Yhteenveto ja johtopäätökset

Väestön turvallisuutta tarkasteltiin tässä selvityksessä koetun turvallisuuden, avunsaannin, uhkakäsitysten, luottamuksen, oikeudenmukaisuuden ja palvelujen näkökulmasta. Vuoden 2021 Turvassa-kyselyn tuloksia värittää koronaviruspandemian kokemukset ja sen vaikutukset ihmisten arkeen. Verrattuna aikaisempiin Turvassa-kyselyihin vuonna 2021 vastaajat kokivat turvattomuutta aikaisempaa useammin ja enemmän. Sama ilmiö näkyy myös vuoden 2020 Pelastusasenteet-kyselyssä. Tämä muutos saattaa johtua siitä, että paljon julkisuudessa esillä olleen terveysturvallisuuden myötä turvallisuuteen ja turvattomuuteen liittyvät ajatukset ovat muuttuneet tärkeämmiksi ihmisten mielissä pandemian myötä, sillä toisista ihmisistä tuli eri lailla uhka kuin ehkä koskaan aiemmin rauhanaikana Suomessa. Toisaalta kuten Saal ym. (2021) tulkitsevat, uhka- ja riskitietoisuus olisi saattanut nousta vastaajien mielissä joka tapauksessa ilman koronaviruspandemiaakin, johtuen esimerkiksi uutisoinnin ja sosiaalisen median kehityksestä (esim. harhaanjohtava informaatio ja uhkakuvat) sekä ylipäättään yhteiskunnallisen vastakkainasettelun sekä eriarvoistumisen vuoksi (Saal ym., 2021, 50; Valtioneuvosto, 2021).

Koronaviruspandemia näkyy myös siinä, että tartuntatautien pelko on kasvanut merkittävästi vastaajilla. Vuonna 2021 67 prosenttia vastaajista arvioi, että vakava tartuntatautiepidemia tai -pandemia tapahtuu Suomessa seuraavan kolmen vuoden aikana, kun taas vuonna 2019 vastaava luku oli vain 12 prosenttia. Vuoden 2021 prosenttiluku on samaa luokkaa kuin KAKS-kyselytutkimuksessa, jossa 54 prosenttia vastaajista arvioi, että vaaralliset epidemiat ja taudit uhkaavat toistuvasti kansalaisia (KAKS, 2019; myös Saal yms. 2021). Toisiaan vastaavat luvut ovat myös vastaajien arvioissa laajamittaisen maahantulon kohdalla, jossa molemmissa kyselyissä 45 prosenttia vastaajista piti sitä todennäköisenä seuraavien vuosien aikana. Vakavien tartuntatautiepidemioiden ja laajamittaisen maahanmuuton aiheuttamien häiriöiden lisäksi aikaisempaa todennäköisempänä pidettiin myös erityisesti pitkittynyttä taloudellista taantumaa, ääriajattelusta johtuvaa laajamittaista väkivallantekoa, sään ääri-ilmiöiden aiheuttamia ongelmia sekä väestöryhmien välisten jännitteiden kasvua.

Turvassa-selvityksen tulokset viittaavat siihen, että etätyö ja koronaviruspandemia ovat myös vaikuttaneet ihmisten muihin huoliin, sillä vastaajat olivat tänä vuonna aikaisempaa enemmän huolissaan omassa arjessaan lähisuuhdeväkivalta sekä tapaturmasta kotona tai vapaa-ajalla verrattuna vuoteen 2019. Tulokset tukevat mediassakin esillä olleita havaintoja siitä, että lähisuuhdeväkivalta on kasvanut (esimerkiksi Saal ym., 2021; Haapakangas, 2020; Ensi- ja turvakotien liitto, 2021). Tulokset saattavat johtua siitä, että vastaajat viettävät enemmän aikaa kotonaan, jolloin myös kotona tapahtuvat onnettomuudet ja tapahtumat koetaan uhkaavammiksi ja todennäköisimmiksi. Vuoden vaihteessa 48 prosenttia suomalaisista teki etätyötä, ja etätöissä sattuvat tapaturmat ovatkin lisääntyneet (Valtionkonttori, 2020; Hämäläinen, 2021). Huoli on siinä suhteessa realistinen, sillä 80 prosenttia vammaan ja 90 prosenttia kuolemaan johtaneista tapaturmista tapahtuu kotona ja vapaa-ajalla (Hämäläinen, 2021; Korpilahti ym., 2020).

Koronaviruspandemiasta huolimatta lähes kaikki vastaajat kokivat, että Suomi on turvallinen maa (89 %) ja lähes yhtä moni koki, että lasten on turvallista liikkua vastaajan asuinalueella ilman aikuisten valvontaa (81 %). Kokemus Suomesta turvallisena maana on voinut vahvistua, sillä Suomi on pärjännyt verraten hyvin koronan hoidossa (esimerkiksi vähäinen tartuntamäärä ECDC, 2021, ja vähäinen kuolleisuus WHO, 2021); vaikka työttömyys on noussut ja talousvaikeudet ovat kasvaneet (Sutela, 2021; Saari, 2021) ja valtion velanotto lisääntynyt (Valtiokonttori, 2021). Toisaalta turvattomuuden tunne ja luotto tulevaan on jonkin verran ehkä myös horjunut, sillä noin puolet Maanpuolustuksen suunnittelukunnan kyselyn vastaajista koki, että Suomi ja suomalaiset elävät seuraavan viiden vuoden aikana turvattomammassa maailmassa kuin nykyään (MTS, 2020). Vastaavan kaltaisia tuntemuksia näkyy myös Turvassa 2021-kyselyssä, sillä vastaajat kokivat aiempia vuosia enemmän, että valtiolla on jatkossa entistä vähemmän mahdollisuuksia turvata toimeentulo tai kansalaisten fyysinen turvallisuus. Vaikka käsitykset fyysisen turvallisuuden ajallisesta muutoksesta ovat negatiivissävytteiset, näkemys nykytilanteesta on positiivinen. Vastaajien kokemus siitä, että eduskunta huolehtii riittävästi kansalaisten fyysisestä turvallisuudesta, on hieman noussut vuosien varrella. Sen sijaan asenteet ovat koventuneet sitä kohtaan, panostaako eduskunta liikaa muiden maiden asioista ja ongelmista huolehtimiseen. Puolet vastaajista arvioi, että eduskunta panostaa liikaa muiden maiden asioihin. Luku on sama kuin vuonna 2015, jolloin Suomeen tuli tavallista enemmän turvapaikanhakijoita. Koronaviruspandemian vaikutukset näkyvät myös aineiston taustamuuttu-

jissa, sillä tämän vuoden aineistossa työttömiä oli noin 7 prosenttia ja vuonna 2019 vastaava luku oli noin 4 prosenttia. Toimeentulon kanssa ongelmia koki noin 30 prosenttia vastaajista, kun taas vuonna 2019 näin koki noin 22 prosenttia. Näillä on myös mahdollisesti laajempia yhteyksiä väestön turvallisuuden tunteeseen, sillä heikommassa asemassa olevat ovat usein huolestuneempia erilaisista asioista (vrt Vieno ym., 2013; Näsi ym., 2018; Vauclair & Bratanova, 2017).

Suomalaisten luotto valtamediaan on kasvanut, sillä vuonna 2021 vajaa puolet vastaajista luotti valtamediaan, kun aiempina vuosina valtamediaan luotti noin 30 prosenttia vastaajista. Osa syynä tähän voi olla oikean tiedon tarpeellisuus uuden ja uhkaavan tilanteen kohdatessa sekä se, että esimerkiksi hallituksen tai Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tiedotustilaisuudet ovat tuskin koskaan saaneet niin laajaa seurantaa niin väestöltä kuin median edustajilta (Matikainen ym., 2020; Saal ym., 2021). Tämä näkyi myös siinä, että Helsingin yliopiston kyselyn mukaan 70 prosenttia kyselyn vastaajista piti tiedotustilaisuuksia tärkeänä informaation lähteenä (Matikainen ym., 2020). Koronapandemian myötä suomalaiset ovat siis oppineet saamaan yhä enemmän tietoa suoraan tiedontuottajilta, kuten THL:ltä, mikä on uutta aikaisempaan nähden. Tutkijat, lääkärit sekä THL koettiin myös kaikkein hyödyllisimmiksi tietolähteiksi koronaviruksen kohdalla (Matikainen & Komulainen, 2020). Toisaalta vuoden 2021 Turvassa-kyselyssä 21 prosenttia kyselyn vastaajista kertoi uutisotsikoiden herättävän heissä pelkoa, kun vastaava luku aiempina vuosina oli 15–16 prosenttia.

Helsingin yliopiston teettämän kyselyn mukaan 60 prosenttia vastaajista piti uutismediaa luotettavana ja esimerkiksi Yleä piti luotettavana jopa 90 prosenttia vastaajista (Matikainen ym., 2020; Matikainen & Komulainen, 2020). Turvassa-kyselyn vastaajat olivat myös skeptisempiä sosiaalista mediaa kohtaan, sillä usko sosiaalisen median harhaanjohtavan tiedon määrään on kasvanut ja toisaalta kokemus sosiaalisen median roolista monipuolisemman tiedon levittäjänä on pysynyt samalla tasolla. Vastaava tulos näkyy myös Helsingin yliopiston mediatutkimushankkeessa, jossa luottamus sosiaalista mediaa kohtaan oli pienentynyt ja toisaalta uutismedioihin luotettiin paljon (Matikainen ym., 2020). Medioiden luotettavuuden kokeemisessa oli eroja esimerkiksi koulutuksen mukaan, sillä Turvassa-kyselyn mukaan korkeakouluopettajat luottivat matalammin koulutettuja enemmän valtamedioihin sekä kokivat, että sosiaalinen media levittää tarkoituksellisesti harhaanjohtavaa tietoa. Vastaavasti vain peruskoulun käyneet ja toisen

asteen koulutuksen saaneet kokivat hieman korkeakoulutettuja enemmän, että sosiaalinen media levittää monipuolisemmin tietoa, jota valtamedia ei tuo esille.

Suomessa poliisiin ja pelastuslaitokseen luotetaan erittäin paljon (Vuorensyrjä & Rauta, 2020). Jopa 96 prosenttia luottaa pelastuslaitokseen, joista 75 prosenttia erittäin paljon ja 24 prosenttia melko paljon. Poliisiin luottaa 91 prosenttia vastaajista, joista 48 prosenttia erittäin paljon ja 43 prosenttia melko paljon. Poliisilla ja pelastuslaitoksella on myös iso rooli turvallisuuden tunteen lisäämisessä, sillä 93 prosenttia vastaajista koki, että poliisilla on suuri tai vähintäänkin keskinkertainen merkitys siinä, ja vastaava luku pelastuslaitokselle oli 96 prosenttia. (Emt. 2020.) Arviot palveluiden parantumisesta ovat yhteneväiset niin Poliisibarometrissa (Emt. 2020) kuin Turvassa-kyselyssä, mutta heikkenemisen suhteen Turvassa-kyselyssä oltiin hieman negatiivisempia. Poliisibarometrissa viisi prosenttia arvioi poliisin järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvien hälytys- ja valvontapalveluiden parantuneen viimeisen vuoden aikana, ja 16 prosenttia koki niiden heikentyneen (Vuorensyrjä & Rauta, 2020). Turvassa-kyselyssä 5 prosenttia arvioi poliisipalveluiden parantuvan omalla asuinalueella seuraavan kolmen vuoden aikana ja 29 prosenttia arvioi niiden heikentyvän.

Vuodesta 2017 alkaen vastaajat ovat alkaneet nähdä eriarvoistumisen keskeisenä turvattomuustekijänä Suomessa, sillä vuonna 2015 vain 9 prosenttia koki näin, mutta vuosien 2017–2021 välillä reilu puolet vastaajista koki näin. Seitsemän kymmenestä arvioi, että alueiden eriarvoistuminen on Suomessa kasvava ongelma. Vastaavia tuloksia on saatu esimerkiksi Kunnallissalan Kehittämissäätiön KAKS-kyselytutkimuksessa vuonna 2019, jonka mukaan 63 prosenttia suomalaisista oli ainakin jossain määrin vakuuttunut siitä, että Suomessa pahoinvointi lisääntyy ja hyvinvointi hiipuu, ja eriarvoisuus maassamme kasvaa kohtalokkaasti (60 %) (KAKS, 2019).

Eriarvoisuus näkyi monella tapaa kyselyn vastauksissa, sillä vastaukset erosivat monelta osin niin vastaajan koulutuksen kuin toimeentulon mukaan. Haavoittuvassa asemassa olevat, toimeentulon kanssa vaikeuksia kokevat ja peruskoulunkäyneet vastaajat olivat yleisesti ottaen muita enemmän huolissaan erilaisista tekijöistä. Sama näkyi myös luottamuksessa, sillä esimerkiksi vastaajat, joilla oli vaikeuksia toimeentulon kanssa, epäilivät muita enemmän sitä, että ihmiset ovat pääsääntöisesti hyväntahtoisia tai että he saisivat hyvää hoitoa vanhuksena. He myös kokivat muita enemmän, että

eriarvoistuminen on keskeinen turvattomuustekijä Suomessa. Tulos on yhdenmukainen aikaisempien havaintojen kanssa, joissa tulotason on osoitettu olevan yhteydessä koettuun luottamukseen (esimerkiksi Wilkinson & Pickett, 2011, 71–72; Therborn, 2014, 35) ja toisaalta esimerkiksi leipäjonoissa kävijät kokivat eriarvoistumisen olevan suuri turvallisuusriski (Saari, 2021). Turvallisuuden tunne kytkeytyy luottamukseen siten, että peloissaan olevan ihmisen on vaikea luottaa (ks. Niemelä ym., 2019). Matala koulutus, toimeentulon ongelmat ja haavoittuvainen asema olivat yhteydessä siihen, että oltiin negatiivisempia sen suhteen, että valtio tai eduskunta voisi huolehtia kansalaisten fyysisestä turvallisuudesta tai toimeentulosta, ja koettiin enemmän, että eduskunta huolehtii liikaa muiden valtioiden ongelmista.

Usein esitetään yhteiskunnan muuttuneen entistä yksilökeskeisemmäksi ja esimerkiksi yksinasuvien osuus on historiallisesti katsoen kasvanut suureksi (Tilastokeskus, 2020). Muutoksista huolimatta yhteiskunnassa näyttää edelleen olevan vahva yhteisöön (läheisiin) perustuva auttamisvalmius. Suurin osa vastaajista (87 %) arvioi saavansa läheisiltä apua kriisitilanteessa tai saisi taloudellista apua, jos sellaista tarvitsisi. Etenkin naiset ja nuoret uskovat saavansa apua ja tukea. Lähi-suhteiden rooli näkyi myös selvästi harvaan ja tiheään asuttujen alueiden vertailussa. Harvemmin asutuilla alueilla asuvat vastaajat kokivat muualla asuvia enemmän, että turvallisuutta lisäsi kirkko, perhe sekä sukulaiset. Tulos viittaa siihen, että harvemmin asutuilla alueilla lähiverkostoilla on suurempi merkitys kuin kaupungeissa.

Kaupunkien ja harvaan asuttujen alueiden välillä oli eroja myös erilaisissa peloissa, palveluiden saatavuuden arvioissa, luottamuksessa eri medioihin sekä tekijöissä, jotka lisäsivät turvallisuuden tunnetta. Vaihtelu voi esimerkiksi johtua siitä, että harvaan asutuilla alueilla resurssien puute on kroonistunut ja harveneva viranomaisverkko luo turvattomuutta (Lepistö ym., 2020, Harva-turvaraportti). Vastaavia tuloksia saatiin myös tämän vuoden Turvassa-kyselyssä. Esimerkiksi taajamissa ja haja-asutusalueella asuvat kokivat itsensä turvattomaksi tiheämmin asuttuja seutuja enemmän esimerkiksi kohdatessaan asuinalueen yleistä siivottomuutta, ihmisten häiriökäyttäytymistä ja vastaanottokeskusta. Pelon takana voi olla se, että nämä asiat ovat harvemmin läsnä ihmisten arjessa harvaan asutulla alueella kuin tiheämmin asutulla alueella, ja siksi ne nähdään uhkaavampina. Vastaavasti suurissa kaupungeissa pelättiin internet-rikoksia ja sään ääri-ilmiöitä harvemmin asuttuja alueita enemmän. Toisaalta jotkin erot huolissa heijastivat alueiden välisiä realistisiakin eroja, sillä harvemmin asutuilla alueilla pelät-

tiin enemmän tulipaloja ja liikenneonnettomuuksia sekä nähtiin tuontie-nergian ongelmat uhkana. Tämä on ymmärrettävää, sillä harvaan asutulla seudulla on vaikeampaa saada apua nopeasti ja toisaalta asumisen kannalta tärkeää on omalla autolla liikkuminen. Taajamissa ja haja-asutusalueella olevat kokivat tiheämpään asuttuja seutuja todennäköisempänä erilaisten palveluiden heikkenemisen, kun taas suurissa kaupungeissa asuvat uskoivat joidenkin palveluiden jopa parantuvan. Eroja oli myös mediaan luottamisessa; suurissa kaupungeissa luotettiin harvemmin asuttuja seutuja enemmän valtamediaan ja suhtauduttiin kielteisemmin sosiaaliseen mediaan.

Kaiken kaikkiaan selvityksen tulokset viittaavat siihen, että ihmiset kokevat perusturvallisuutensa hyväksi ja kokevat, että Suomi on edelleen turvallinen paikka asua. Toisaalta erilaiset uhat koettiin todennäköisempänä vuonna 2021 kuin aikaisempina vuosina. Turvallisuuden tunteessa, luottamuksessa ja uhkien kokemisessa oli eroja sosioekonomisten ja demografisten tekijöiden mukaan. Nähtäväksi jää, miten ihmisten turvallisuuden tunne ja kokemus erilaisten uhkien todennäköisyydestä kehittyy, kun koronaviruspandemiasta on kulunut aikaa ja arki palannut yhä kohti normaalimpaa. Jos eroja turvallisuuden kokemisessa ja luottamuksessa halutaan parantaa, tulisi päättäjien keskittyä erityisesti heikoimmassa asemassa olevien ihmisten aseman parantamiseen ja näin eriarvoisuuden vähentämisen (vrt myös Saari, 2021).

Lähteet

- Aaltonen, M. (2017). To Whom Do Prior Offenders Pose a Risk? Victim–Offender Similarity in Police-Reported Violent Crime. *Crime and Delinquency*, 63(11), 1410–1433.
- Aaltonen, M., Kivivuori, J., Martikainen, P., & Salmi, V. (2012). Socio-economic status and criminality as predictors of male violence. *British Journal of Criminology*, 52(6), 1192–1211.
- Andersen, T. M. (2008). Pohjoismainen malli –tulevaisuuden näkymät ja haasteet. *Yhteiskuntapolitiikka* 73:4. Perustuu artikkeliin: Andersen, T. M., Holmström, B., Honkapohja, S., Korkman, S., Tson, S. H., & Vartiainen, J. (2007). The Nordic Model. Embracing Globalization and Sharing Risks. ETLA B. Kääntänyt: Tiina Ristikari & Jorma Sipilä.
- Björklund, A., & Jäntti, M. (2020). Intergenerational mobility, intergenerational effects, sibling correlations, and equality of opportunity: A comparison of four approaches. *Research in Social Stratification and Mobility*, 100455.
- Borg, S. (2013). Indikaattorikatsaukset. Teoksessa: Borg, S. (toim.) (2013): *Demokratiaindikaattorit 2013. Oikeusministeriö, Selvityksiä ja ohjeita* 52/2013. Helsinki.
- Bäck, M., & Kestilä-Kekkonen, E. (toim.) (2019). Poliittinen ja sosiaalinen luottamus. *Polut, trendit ja kuilut. Valtiovarainministeriön julkaisuja* 2019:31. Valtiovarainministeriö.
- Bäck, M. (2019). Sosiaalisen luottamuksen merkitys ja yhteys poliittiseen luottamukseen. Teoksessa: Bäck, M. & Kestilä-Kekkonen, E. (toim.) (2019): *Poliittinen ja sosiaalinen luottamus. Polut, trendit ja kuilut. Valtiovarainministeriön julkaisuja* 2019:31. Valtiovarainministeriö.
- Clark, A. K., & Eisenstein, M. A. (2013). Interpersonal trust: An age–period-cohort analysis revisited. *Social Science Research* 42(2), 361–375.
- Danielsson, P. (2020). Rikollisuustilanne 2019. (toim.: Danielsson, P.) *Katsauksia* 42/2020. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto.
- Delhey, J., & Newton, K. (2003). Who trusts? The origins of social trust in seven societies. *European Societies* 5(2), 93–137.
- Devenish, B., Hooley, M., & Mellor, D. (2017). The pathways between socio-economic status and adolescent outcomes: A systematic review. *American Journal of Community Psychology* 59(1–2), 219–238.
- Dobbie, W., Gronqvist, H., Niknami, S., Palme, M., & Priks, M. (2019). The Intergenerational Effects of Parental Incarceration. *SSRN Electronic Journal*.

- ECDC (2021). COVID-19 situation update worldwide, as of week 19 (Päivitetty 20.5.2021). Linkki: <https://www.ecdc.europa.eu/en/geographical-distribution-2019-ncov-cases> (Katsottu 20.5.2021).
- Ensi- ja turvakotien liitto (2021). Lähisuhdeväkivaltaan haettu ennätysmäärä apua. Kirjoitettu: 3.3.2021 Linkki: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/lahisuhdevakivaltaan-haettu-ennatysmaara-apua?publisherId=3741&releaseId=69902571> (Katsottu: 26.5.2021).
- Farrington, D.P. (2007). Origins of violent behavior over the life span. Teoksessa: Flannery DJ, Vazsonyi AT, and Waldman ID (eds) *The Cambridge Handbook of Violent Behavior and Aggression*. Cambridge University Press.
- Fothergill, A., & Peek, L. A. (2004). Poverty and disasters in the United States: A review of recent sociological findings. *Natural Hazards*, 32(1), 89–110.
- Furedi, F. (2018). *How fear works: Culture of fear in the twenty-first century*. Bloomsbury Publishing.
- Haapakangas, K. (2020). Parisuhdeväkivallasta tehdyt ilmoitukset lisääntyivät kevään aikana. Tieto & trendit-blogi, Tilastokeskus. Linkki: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/parisuhdevakivallasta-tehdyt-ilmoitukset-lisaantyvivat-kevaan-aikana/> (Katsottu 26.5.2021).
- Heidenström, N., & Kvarnlöf, L. (2018). Coping with blackouts: A practice theory approach to household preparedness. *Journal of Contingencies and Crisis Management* 26(2): 272–282.
- Herne, K. (2019). Mitä mittaamme, kun luulemme mittaavamme luottamusta? Teoksessa: Bäck, M. & Kestilä-Kekkonen, E. (toim.) *Poliittinen ja sosiaalinen luottamus. Polut, trendit ja kuilut*. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2019:31. Valtiovarainministeriö.
- Huang, J., Van den Brink, H. M., & Groot, W. (2009). A meta-analysis of the effect of education on social capital. *Economics of Education Review* 28(4), 454–464.
- Huddy, L., Feldman, S., & Weber, C. (2007). The Political Consequences of Perceived Threat and Felt Insecurity. *The Annals of the American Academy, ANNALS, AAPSS*, 614, November 2007, s. 131–153.
- Hyvönen, A.-E., Juntunen, T., Mikkola, H., Käpylä, J., Gustafsberg, H., Nyman, M., Rättilä, T., Virta, S., & Liljeroos, J. (2019). Kokonaisresilienssi ja turvallisuus: tasot, prosessit ja arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 17/2019.
- Hämäläinen, S. (2021). Onko etätöissä turvallista? Kotitapartuma.fi-sivusto. Linkki: <https://www.kotitapartuma.fi/onko-etatoissa-turvallista/#a9e451d4> (Katsottu 26.5.2021).

- Kailaheimo-Lönnqvist, S. (2021). Like Parent, Like Child? The Role of Resources and Life Events from an Intergenerational Perspective. Väitöskirja. Turun yliopisto.
- Kaks (2020). Kansalaismielipide ja kunnat. Ilmapuntari 2019. KAKS – Kunnallisan kehittämissäätiö. Kunnallisan kehittämissäätiön Polemia-sarjan julkaisu nro 117. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2020/03/polemia_117_nettiin.pdf
- Kaks (2019). Kansalaisten mielestä hyvinvointi hiipuu, eriarvoisuus lisääntyy ja ristiriidat kärjistyvät. Kunnallisan Kehittämissäätiö. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2020/10/tutkimusosio_kansalaisten-mielesta-hyvinvointi-hiipuu_eri-arvoisuus-lisaantyy-ja-ristiriidat-karjistyvat.pdf (Katsottu 20.5.2021).
- Keim, M.E. (2008). Building Human Resilience. The Role of Public Health Preparedness and Response As an Adaptation to Climate Change. American Journal of Preventive Medicine 35(5): 508–516.
- Kekki, T. (2017). Turvassa 2017. Kansalaisturvallisuus Suomessa. SPEK tutkii 17. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö.
- Kekki, T., & Mankkinen, T. (2016). Turvassa? Kansalaisturvallisuuden tila Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 8/2016. Helsinki.
- Kemppainen, T., Lönnqvist, H., & Tuominen, M. (2014). Turvattomuus ei ja kaudu tasan. Mitkä asuinalueen piirteet selittävät helsinkiläisten kokemaa turvattomuutta? Yhteiskuntapolitiikka 79(1).
- Korpilahti, U., Koivula, R., Doupi, P., Jakoaho, V., & Lillsunde, P. (2020). Turvallisesti kaiken ikää: Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn ohjelma 2021–2030 sekä selvitys kustannuksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:33. Linkki: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162537/STM_2020_33_j.pdf?sequence=4&isAllowed=y (Katsottu 26.5.2021).
- Kouvo, A. (2014). Luottamuksen lähteet. Vertaileva tutkimus yleistynyttä luottamusta synnyttävistä mekanismeista. Väitöskirja. Turun yliopisto.
- Kouvo, A. & Kankainen, T. (2009). Sosiaalista pääomaa rakentamassa vai purkamassa? Suomalaiset hyvinvointipalvelut ja yleistynyt luottamus. Yhteiskuntapolitiikka 74(6).
- Kouvo, A. (2011). The sources of generalized trust and institutional confidence in Europe. Research on Finnish Society 4(1), 29–40.
- KPMG (2020). Onko Suomi maailman turvallisin maa kaikille? Turvallisuuden toteutuminen eri sukupuolten ja väestöryhmien kannalta. Linkki: <https://intermin.fi/documents/1410869/4024872/Turvallisuuden+yhden-vertaisuus+selvitys+310518.pdf/9091cbbf-6dd9-4d8a-b337-01be26de818a/>

- [Turvallisuuden+yhdenvertaisuus+selvitys+310518.pdf.pdf](#) (Katsottu 20.5.2021).
- Kujala, P., Kallio, J., & Niemelä, M. (2019). Income inequality, poverty, and fear of crime in Europe. *Cross-Cultural Research* 53(2), 163–185.
- Laurikainen, H., & Nikkanen, M. (2020). Turvassa 2019. Kansalaisturvallisuus Suomessa. SPEK tutkii 19. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö.
- Matikainen, J., & Komulainen, P. (2020). Suomalaiset luottavat koronauutisoinnissa asiantuntijoihin, viranomaisiin ja uutismediaan. Kirjoitettu 1.6.2020. Linkki: <https://www2.helsinki.fi/fi/uutiset/talous-yhteiskunta/suomalaiset-luottavat-koronauutisoinnissa-asiantuntijoihin-viranomaisiin-ja-uutismediaan> (Katsottu 26.5.2021).
- Matikainen, J., Ojala, M., Horowitz, M., & Jääsaari, J. (2020). Media ja yleisön luottamuksen ulottuvuudet: Instituutiot, journalismi ja mediasuhde. Projektin loppuraportti. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja 171. Mediatiedote, Helsingin yliopisto. Linkki: https://www2.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/hy_tunteet_pelissa_raportti_2020.pdf (Katsottu 26.5.2021).
- Mattila, M., Wass, H., Lahtinen, H., Martikainen, P., Rapeli, L., Sund, R., & Söderlund, P. (2018). Terveys ja poliittinen osallisuus. Tutkimustuloksia terveyden ja poliittisen kiinnittymisen välisestä suhteesta. *Yhteiskuntapolitiikka* 83 (2), 182–190.
- Mattila, M. (2020). Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020. Kalevi Sorsa-säätiö.
- Martikainen, P., Mäkelä, P., Koskinen, S., & Valkonen, T. (2001). Income differences in mortality: a register-based follow-up study of three million men and women. *International Journal of Epidemiology* 30(6), 1397–1405.
- McDermott, R., & Zimbardo, P.G. (2007). The psychology of terrorist alerts. Teoksessa: B. Bongar, L. M. Brown, L. E. Beutler, J. N. Breckenridge, & P. G. Zimbardo (toim.), *Psychology of terrorism* (s. 357–372). New York: Oxford University Press.
- MTS (2020). Suomalaisen mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta. MTS tiedotteita ja katsauksia 2020:2. Linkki: https://www.defmin.fi/files/5068/Suomalaisten_mielipiteita_ulko-ja_turvallisuuspolitiikasta_maanpuolustuksesta_ja_turvallisuudesta_2020.pdf (Katsottu 20.5.2021).
- Nurminen, E. (2012). Sosiaalipolitiikan muutos Suomessa 1960-luvulta tälle vuosituhannelle. Suomalaisen politiikan murroksia ja muutoksia, 151.
- Näsi, M., Tanskanen, M., Haara, P., Reunanen, E., & Kivivuori, J. (2018). Väikivallan kokemus ja rikostiedon lähteet. Katsauksia 30/2018. *Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti*, Helsingin yliopisto.

- Paton, D. (2003). Disaster preparedness: A social-cognitive perspective. *Disaster Prevention and Management: An International Journal* 12(3): 210–216.
- Perry, R.W., & Lindell, M.K. (2008). Volcanic risk perception and adjustment in a multi-hazard environment. *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 172(3–4): 170–178.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Riihelä, M., & Tuomala, M. (2020). Tulo- ja varallisuuserot. Teoksessa: Mattila, M. (toim.) *Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020*. Kalevi Sorsa-säätiö. Linkki: https://sorsafoundation.fi/wp-content/uploads/2020/08/Eriarvoisuus2020_web2.pdf (Katsottu 20.5.2021).
- Rothstein, B., & Uslaner, E. (2005). All for all: Equality, Corruption and Social Trust. *World Politics* 58(1), 41–72.
- Saal, O., Puustinen, A., & Harinen, A. (2021). Suomalaisten pelastusasenteet 2021. Pelastusopiston julkaisu B-sarja: Tutkimusraportti 2/2021.
- Saari, J. (2021). Sisäinen turvallisuus pandemian jälkeisessä Suomessa: Selvityshenkilön raportti. Sisäministeriön julkaisuja 2021:22. Linkki: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163194/SM_2021_22.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Katsottu 14.6.2021). Sisäministeriö.
- SM (2021). Selvitys haavoittuviin ryhmiin kuuluvien turvallisuuden kokemuksista. Sisäministeriön julkaisuja 2021:21. Linkki: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163204> (Katsottu 14.6.2021). Sisäministeriö.
- SM (2019). Maailman turvallisinta maata tekemässä. Sisäisen turvallisuuden strategian toimeenpanoraportti. Sisäministeriön julkaisuja 2019:27. Sisäministeriö.
- Suomen kyselytutkimus Oy (2020). Korona-epidemiaan liittyvä auttaminen Suomessa. Tilajina: Vastuullinen lahjoittaminen ry, Kansalaisareena sekä Helsingin yliopiston teologinen tiedekunta. Linkki: https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2020/09/KOOSTE_Auttaminen-korona-aikana_syksy2020-1.pdf (Katsottu 20.5.2021).
- Sutela, H. (2021). Koronan satoa: nuoret naiset opiskelevat, miehet enemmän työttöminä. Tieto & trendit-Blogi, Tilastokeskus. Linkki: <https://www.tilastokeskus.fi/tietotrendit/blogit/2021/koronan-satoa-nuoret-naiset-opiskelevat-miehet-enemman-tyottomina/> (Katsottu 20.5.2021).
- Tilastokeskus (2020). Yksinasuminen yleistynyt etenkin nuorten ja iäkkäiden ikäryhmissä 2019. Julkaistu 20.5.2020. Linkki: https://tilastokeskus.fi/til/asas/2019/asas_2019_2020-05-20_tie_001_fi.html (Katsottu 1.6.2021).
- Therborn, G. (2014). *Eriarvoisuus tappaa*. Vastapaino: Tampere. Kääntäjä: Henttonen, T.

- Uslaner, E. (2002). *The Moral Foundations of Trust*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Valtioneuvosto (2021). Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:48. Linkki: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163149/VN_2021_48.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Katsottu 1.6.2021). Valtioneuvosto.
- Valtionkonttori (2021). Tilastoja valtionvelasta (päivitetty 20.5.2021) Linkki: https://www.valtionvelka.fi/tilastot/tilastoja_valtionvelasta/#6c300bc5 (Katsottu 20.5.2021).
- Valtionkonttori (2020). Poikkeusaika on lisännyt etätyössä sattuvia tapaturmia. Kirjoitettu 22.9.2020. <https://www.valtiokonttori.fi/uutinen/poikkeusaika-on-lisannyt-etatyossa-sattuvia-tapaturmia/> (Katsottu 26.5.2021).
- Vauclair, C. M., & Bratanova, B. (2017). Income inequality and fear of crime across the European region. *European Journal of Criminology* 14(2), 221–241.
- Vieno, A., Roccato, M., & Russo, S. (2013). Is fear of crime mainly social and economic insecurity in disguise? A multilevel multinational analysis. *Journal of Community & Applied Social Psychology* 23(6), 519–535.
- Vuorensyrjä, M., & Rauta, J. (2020). Poliisibarometri 2020. Kansalaisten arviot poliisin toiminnasta ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta. Sisäministeriön julkaisuja 2020:12, Linkki: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162345/SM_2020_12.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Katsottu 20.5.2021).
- Welch, M. R., Rivera, R. E., Conway, B. P., Yonkoski, J., Lupton, P. M., & Giancola, R. (2005). Determinants and consequences of social trust. *Sociological Inquiry* 75(4), 453–473.
- WHO (2021). WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard. Linkki: <https://covid19.who.int/> (Katsottu 20.5.2021)
- Öhman, A. (2012). The biology of fear: Evolutionary, neural, and psychological perspectives. Teoksessa Lazier, B., & Plamper, J. (toim.) *Fear: Across the Disciplines* (s. 35–50). Pittsburg: University of Pittsburg Press.

Liite 1: Kyselylomake

Kansalaisturvallisuus Suomessa IV

HENKILÖKOHTAISEN AVUN SAAMINEN JA TURVALLISUUDEN TUNNE

1. Miten seuraavat väittämät vastaavat mielipidettäsi. Käytä arvioinnissa asteikkoa 5-1, jossa 5=täysin samaa mieltä ja 1=täysin eri mieltä.

- 1.1 Henkilökohtainen turvallisuustilanteeni on hyvä
- 1.2 Saan läheisiltäni tarvittaessa taloudellista apua
- 1.3 Saan läheisiltäni tarvittaessa käytännön arkista apua esimerkiksi sairastapauksessa
- 1.4 Saan läheisiltäni tukea, jos kohtaan jonkin vaikean henkilökohtaisen kriisin

2. Onko vallitseva korona-pandemia vaikuttanut läheisiltä tarvitsemaasi apuun, joko käytännön arkisten asioiden tai / ja taloudellisen avun osalta?

- Kyllä, taloudellisen avun osalta
- Kyllä, käytännön arkisen avun osalta
- Ei ole vaikuttanut mitenkään

Mikäli vastaa "kyllä" siirtyy kysymykseen 2b.

Mikäli vastaa "ei ole vaikuttanut mitenkään" siirtyy kysymykseen 3.

2b. Saitko tarvitsemasi avun?

- Kyllä, En

YKSILÖN PELOT

3. Kuinka huolissasi olet, että kohtaat seuraavia asioita arjessasi? Käytä arvioinnissa asteikkoa 3-1, jossa: 3=paljon, 2=vähän tai 1=en lainkaan.

- a. Omaisuusrikos (varkaus, petos, vahingonteko)
- b. Väkivalta kodin ulkopuolella
- c. Lähisuhdeväkivalta

- d. Seksuaalirikos
- e. Liikenneonnettomuus
- f. Tulipalo
- g. Koti- ja vapaa-ajan tapaturma
- h. Terrorismi
- i. Vihapuhe, viharikokset
- j. Internetiin kytkeytyvät rikokset,
- k. Epidemiat, pandemiat
- l. Yksinäisyyttä ja eristäytymistä

4. Onko asuinalueesi turvallisuus muuttunut kolmen viimeisen vuoden aikana?

- 1=Turvallisuus on vähentynyt
- 2=Ei muutosta
- 3=Turvallisuus on lisääntynyt

5. Koetko itsesi turvattomaksi, kun näet ympärilläsi:

- Alkoholin ja päihteiden käyttöä (Kyllä, En)
- Ihmisten muuttavan pois asuinalueelta (Kyllä, En)
- Kerjäläisiä (Kyllä, En)
- Asuinalueiden yleistä siivottomuutta (Kyllä, En)
- Ihmisten häiriökäyttäytymistä (Kyllä, En)
- Suuria maahanmuuttajaryhmiä (Kyllä, En)
- Kaupungin vuokratilorakentamista (Kyllä, En)
- Päihdekuntoutusyksikön (Kyllä, En)
- Vastaanottokeskuksen (Kyllä, En)
- Jotain muuta, mitä? (avoin) (Kyllä, En)

YHTEISKUNNAN TURVALLISUUS JA OIKEUDENMUKAISUUS

6. Miten arvioit seuraavia yhteiskunnan turvallisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen liittyviä väittämiä. Käytä arvioinnissa asteikkoa 5-1, jossa 5=täysin samaa mieltä ja 1=täysin eri mieltä.

- 6.1 Turvallisuustekijöitä
  - 6.1.1. Suomi on turvallinen maa
  - 6.1.2. Lasten on turvallista liikkua asuinalueellani ilman aikuisten valvontaa

- 6.1.3. Kaupunki on maaseutua turvallisempi asuinympäristö
- 6.1.4. Asuinalueiden eriarvoistuminen on Suomessa kasvava ongelma
- 6.1.5. Poliittiset erimielisyydet herättävät minussa pelkoa.

- 6.2. Kansalaisten tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen kohtelu
  - 6.2.1. Ihmiset ovat pääsääntöisesti toisilleen hyvántahtoisia
  - 6.2.2. Luotan siihen, että saan hyvää ja arvokasta hoitoa vanhuksena
  - 6.2.3. Ihmisten eriarvoistuminen on keskeinen turvattomuustekijä Suomessa

- 6.3. Poliitiikan hyväksyttävyyttä
  - 6.3.1. Valtiolla on jatkossa entistä vähemmän mahdollisuuksia taata kansalaisten fyysistä turvallisuutta
  - 6.3.2. Valtiolla on jatkossa entistä vähemmän mahdollisuuksia turvata kansalaisten riittävä toimeentulo
  - 6.3.3. Eduskunta huolehtii riittävästi Suomen ja suomalaisten fyysisestä turvallisuudesta
  - 6.3.4. Eduskunta panostaa liikaa muiden maiden asioista ja ongelmista huolehtimiseen

- 6.4. Median luoma turvallisuus
  - 6.4.1. Valtamediat levittävät luotettavaa ja oikeaa tietoa
  - 6.4.2. Monet uutisotsikot herättävät minussa pelkoa
  - 6.4.4. Sosiaalinen media levittää vihapuheita ja herättää minussa pelkoa
  - 6.4.5. Sosiaalinen media sisältää paljon tarkoituksellista harhaan johtavaa tietoa
  - 6.4.6. Sosiaalinen media levittää monipuolisemmin tietoa, jota valta-media ei tuo esille

7. Vaikuttaako seuraavat asiat siihen, miten luostat toiseen ihmiseen, jos hän edustaa eri sukupuolta tai muuta ominaisuutta kuin sinä itse?
(3=Paljon, 2=Vähän, 1=En lainkaan, 99=En osaa sanoa)

- Eri ikä
- Eri sukupuoli
- Eri seksuaalinen suuntautuminen
- Eri etninen tausta
- Eri uskonnollinen vakaumus
- Eri poliittiset mielipiteet

8. Toteutuuko ihmisten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus viranomaistoiminnassa yksilön edellä mainituista ja muista henkilökohtaisista ominaisuuksista riippumatta?

4=Toteutuu täysin

3=Toteutuu melko hyvin

2=Toteutuu melko huonosti

1=Toteutuu huonosti

9. Kuinka todennäköisenä pidät sitä, että Suomessa tapahtuu seuraavien kolmen vuoden aikana kohta luettelemieni asioita. Käytä arvioinnissa asteikkoa 5-1, jossa 5=erittäin todennäköisenä ja 1=erittäin epätodennäköisenä.

- a) Terroristinen hyökkäys
- a. Muu ääriajattelusta johtuva laajamittainen väkivallanteko (esim. kouluampuminen)
- b. Sotilaallinen isku
- c. Kyberhyökkäys, joka lamauttaa yhteiskunnan sähköiset ja verkotetut järjestelmät
- d. Pitkittynyt taloudellinen taantuma
- e. Hallituksen sisäpoliittinen, päätöksentekoa oleellisesti vaikeuttava ongelma
- f. Hallituksen ulkopoliittinen, päätöksentekoa oleellisesti vaikeuttava ongelma
- g. Laajamittaisen maahantulon aiheuttamia häiriöitä ja/tai rikoksia
- h. Vakavia tartuntatautiepidemioita / pandemia
- i. Ongelmia tuontienergian saannissa
- j. Ympäristökatastrofeja, kuten ympäristön saastumista
- k. Sään ääri-ilmiöiden aiheuttamia ongelmia
- l. Väestöryhmien välisten jännitteiden kasvua (esim. vihapuheen tai viharikosten kasvu, segregatio, toisten ryhmien välttely)

YHTEISKUNNAN TUOTTAMIEN PALVELUIDEN YHTEYS ARJEN TURVALLISUUTEEN

10. Miten arvioit seuraavien palvelujen saatavuuden muuttuvan asuinalueellasi seuraavan kolmen vuoden aikana?

(3=Paranee, 2=Ei muutosta, 1=Heikkenee)

- Julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut?
- Poliisipalvelut
- Pelastuslaitos
- Peruskoulu
- Julkiset päivähoitopalvelut
- Julkinen vanhustenhuolto

11. Kuinka suuri merkitys seuraavilla tahoilla on mielestäsi turvallisuuden tunteen lisäämisessä?

(4=Suuri, 3=Keskinkertainen, 2=Pieni, 1=Ei ollenkaan)

- Poliisi
- Puolustusvoimat
- Rajavartiolaitos
- Pelastuslaitos
- Sosiaali- ja terveyspalvelut
- Kirkko, seurakunnat ja muut uskonnolliset yhteisöt
- Muut järjestöt ja yhteisöt
- Perheet ja suvut
- Ystävät ja muu lähipiiri
- Jokainen ihminen itse
- Yksityiset vartiointiliikkeet

TAUSTAMUUTTUJAT

T1. Maakunta (automaattinen)

T2. Suuralue (automaattinen)

T3. Tilastollinen kuntaryhmä (automaattinen)

T4. Sukupuoli

1 Mies

2 Nainen

3 Muu / Ei halua sanoa / ei ilmene

T5. Ikä _____

T6. Äidinkieli

1. Suomi

2. Ruotsi

3. Muu, mikä?

T7. Asuinpaikka:

1 Haja-asutusalue

2 Maaseudun taajama (kirkonkylä)

3 Pieni kaupunki, jossa alle 30 000 asukasta

4 Kaupunki, jossa 30 000–100 000 asukasta

5 Suurkaupunki, jossa yli 100 000 asukasta

T8. Asuinkunta:

T9. Oletko:

1 Yksin asuva

2 Yksinhuoltaja

3 Parisuhteessa ilman lapsia

4 Parisuhteessa, lapsia

5 Vanhempien kanssa

6 Muu

T10. Mikä on korkein suorittamasi koulutusaste?

1. Kansakoulu tai peruskoulu

2. Ammattitutkinto tai ylioppilastutkinto

3. Opistotutkinto
4. Alempi korkeakouluaste
5. Ylempi korkeakouluaste
6. Tutkijakoulutusaste
7. Muu, mikä?

T11. Mihin seuraavaan ryhmään kuulut esisijaisesti tällä hetkellä?

1. Työtön
2. Työelämässä
3. Opiskelija
4. Eläkeläinen
5. Joku muu, mikä _____

T12. Riittävätkö tulosi tavanomaisiin menoihin kuukausittain:

1. Suurin vaikeuksin
2. Vaikeuksin
3. Helposti
4. Hyvin helposti

T13. Koetko olevasi erityisen haavoittuvassa asemassa esim. iän, ruumiinvamman tai vähemmistöryhmään kuulumisen perusteella?

1. Kyllä
2. En

T14. Ovatko molemmat vanhempasi syntyperäisiä suomalaisia?

1. Kyllä
2. Ei

Liite 2: Kyselyn vastaajien taustatiedot

Maantieteelliset taustamuuttajat (painottamaton)

Maakunta	%
Etelä-Karjala	2,4 %
Etelä-Pohjanmaa	3,4 %
Etelä-Savo	2,7 %
Kainuu	1,4 %
Kanta-Häme	3,2 %
Keski-Pohjanmaa	1,2 %
Keski-Suomi	5,2 %
Kymenlaakso	3,4 %
Lappi	3,3 %
Pirkanmaa	9,4 %
Pohjanmaa	3,2 %
Pohjois-Karjala	3,1 %
Pohjois-Pohjanmaa	7,1 %
Pohjois-Savo	4,5 %
Päijät-Häme	3,5 %
Satakunta	4,0 %
Uusimaa	30,0 %
Varsinais-Suomi	8,8 %
Yhteensä:	100,0 %
Suuralue	%
Etelä-Suomi	51,4 %
Länsi-Suomi	25,3 %
Itä-Suomi	11,7 %
Pohjois-Suomi	11,6 %
Yhteensä:	100,0 %
Tilastollinen kuntaryhmä	%
Kaupunkimaiset kunnat	71,0 %
Taajaan asutut kunnat	14,4 %
Maaseutumaiset kunnat	14,7 %
Yhteensä:	100,0 %
Asuinpaikka	%
Haja-asutusalue	12,8 %
Maaseudun taajama (kirkonkylä)	15,7 %
Pieni kaupunki, jossa alle 30 000 asukasta	15,7 %
Kaupunki, jossa 30 000 - 100 000 asukasta	20,9 %
Suurkaupunki, jossa yli 100 000 asukasta	34,9 %
Yhteensä:	100,0 %

Demografiset taustamuuttajat (painotettu)

Ikäryhmä	%
18-34	25,3 %
35-44	15,8 %
45-54	15,0 %
55-64	16,3 %
65-74	15,8 %
75-	11,8 %
Yhteensä:	100,0 %
Sukupuoli	%
Mies	49,1 %
Nainen	50,9 %
Yhteensä	100,0 %
Äidinkieli	%
Suomi	96,4 %
Ruotsi	1,9 %
Muu	1,7 %
Yhteensä	100,0 %
Talouden tyyppi	%
Yksin asuva	34,1 %
Yksinhuoltaja	3,0 %
Parisuhteessa ilman lapsia	33,0 %
Parisuhteessa, lapsia	26,2 %
Vanhempien kanssa	2,5 %
Muu	1,2 %
Yhteensä:	100,0 %
Ovatko molemmat vanhempasi syntyperäisiä suomalaisia?	%
Kyllä	96,3 %
Ei	3,7 %
Yhteensä:	100,0 %

Ylin koulutusaste	%
Kansakoulu tai peruskoulu	14,2 %
Ammattitutkinto tai ylioppilastutkinto	41,1 %
Opistotutkinto	11,4 %
Alempi korkeakouluaste	17,4 %
Ylempi korkeakouluaste	14,9 %
Tutkijakoulutusaste	0,8 %
Muu	0,1 %
Yhteensä:	100,0 %
Pääasiallinen toiminta	%
Työtön	6,9 %
Työelämässä	49,5 %
Opiskelija	10,2 %
Eläkeläinen	32,6 %
Muu	0,7 %
Yhteensä:	100,0 %
Tulojen riittävyys tavanomaisiin menoihin kuukausittain	%
Suurin vaikeuksin	5,3 %
Vaikeuksin	24,5 %
Helposti	48,5 %
Hyvin helposti	21,7 %
Yhteensä:	100,0 %
Koetko olevasi erityisen haavoittuvassa asemassa...?	%
Kyllä	13,2 %
Ei	86,8 %
Yhteensä:	100,0 %

Liite 3: Erillisanalyysin taulukot

Liite 3, taulukko 1. Kuvailevat tunnusluvut (N=2800).

Muuttuja	%		
Asuinalue	maaseutu/	28	
	taajama kaupunki	36	
	suuri kaupunki	36	
Haavoittuva asema		13	
Koulutus			
	peruskoulu	13	
	2. aste	53	
	3. aste	34	
Vaikeuksia toimeentulossa		30	
Ikä			
	18-44	42	
	45-64	31	
	65-96	27	
Nainen		51	
	<i>Keskiarvo</i>	<i>Keskihajonta</i>	<i>Min/Max</i>
Kansallinen uhka summamuuttuja	3.05	0.61	1/5
Eriarvoisuus turvattomuustekijä	3.69	0.98	1/5
Valtio ei voi taata fyysistä turvallisuutta	3.24	1.04	1/5
Valtio ei voi taata riittävää toimeentuloa	3.41	1.02	1/5

Liite 3, taulukko 2. Sosioekonomisten ja demografisten tekijöiden sekä turvallisuutta koskevien asennemuuttujien yhteys vastaajien kokemukseen kansallisten uhkatekijöiden todennäköisyydestä. Lineaarinen regressio.

	Malli 1	Malli 2
Asuinalue (ref.: maaseutu/taajama)		
kaupunki	-0.056 (0.031)	-0.049 (0.029)
suuri kaupunki	-0.088** (0.033)	-0.077** (0.030)
Haavoittuva asema	0.186*** (0.038)	0.151*** (0.035)
Koulutus (ref.: peruskoulu)		
2. aste	0.009 (0.037)	0.026 (0.036)
3. aste	-0.027 (0.041)	0.019 (0.040)
Vaikeudet toimeentulossa	0.093*** (0.028)	0.040 (0.026)
Ikäryhmä (ref.: 18-44)		
45-64	-0.027 (0.032)	-0.023 (0.029)
65-96	-0.126*** (0.030)	-0.091** (0.029)
Nainen	0.102*** (0.024)	0.091*** (0.022)
Eriarvoisuus turvattomuustekijä		0.080*** (0.013)
Ei voi taata fyysistä turvallisuutta		0.117*** (0.015)
Ei voi taata toimeentuloa		0.078*** (0.015)
Vakiotermi	2.760*** (0.073)	1.850*** (0.090)
<i>N</i>	2 800	2 800
<i>R</i> ²	0.037	0.156

25

Turvassa 2021 -tutkimuksessa kartoitettiin 3000 vastaajan käsityksiä turvallisuudesta, turvallisuuden tunteesta sekä luottamusta ja käsityksiä oikeudenmukaisuudesta.

Tämä julkaisu on toteutettu osana sisäministeriön tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Tutkimus on jatkoa vuosina 2015, 2017 ja 2019 tehdyille kansalaisturvallisuuskyselyille.

Turvassa 2019 -tutkimuksessa käsitellään seuraavia teemoja

- käsitykset henkilökohtaisesta ja lähiympäristön turvallisuudesta
- eri turvallisuusuhkiin liittyvät huolet
- yhteiskunnan turvallisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen liittyvät käsitykset
- luottamus mediaan
- käsityksiä eri palveluiden saatavuudesta

SPEK Tutkii -sarja on Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ry:n julkaisusarja, jossa julkaistaan turvallisuuteen liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK

Ratamestarinkatu 11, 00520 Helsinki

p. 09 476 112 spekinfo@spek.fi

www.spek.fi